

Korona tilannekuva

Työ- ja elinkeinoministeriö

1.9.2020

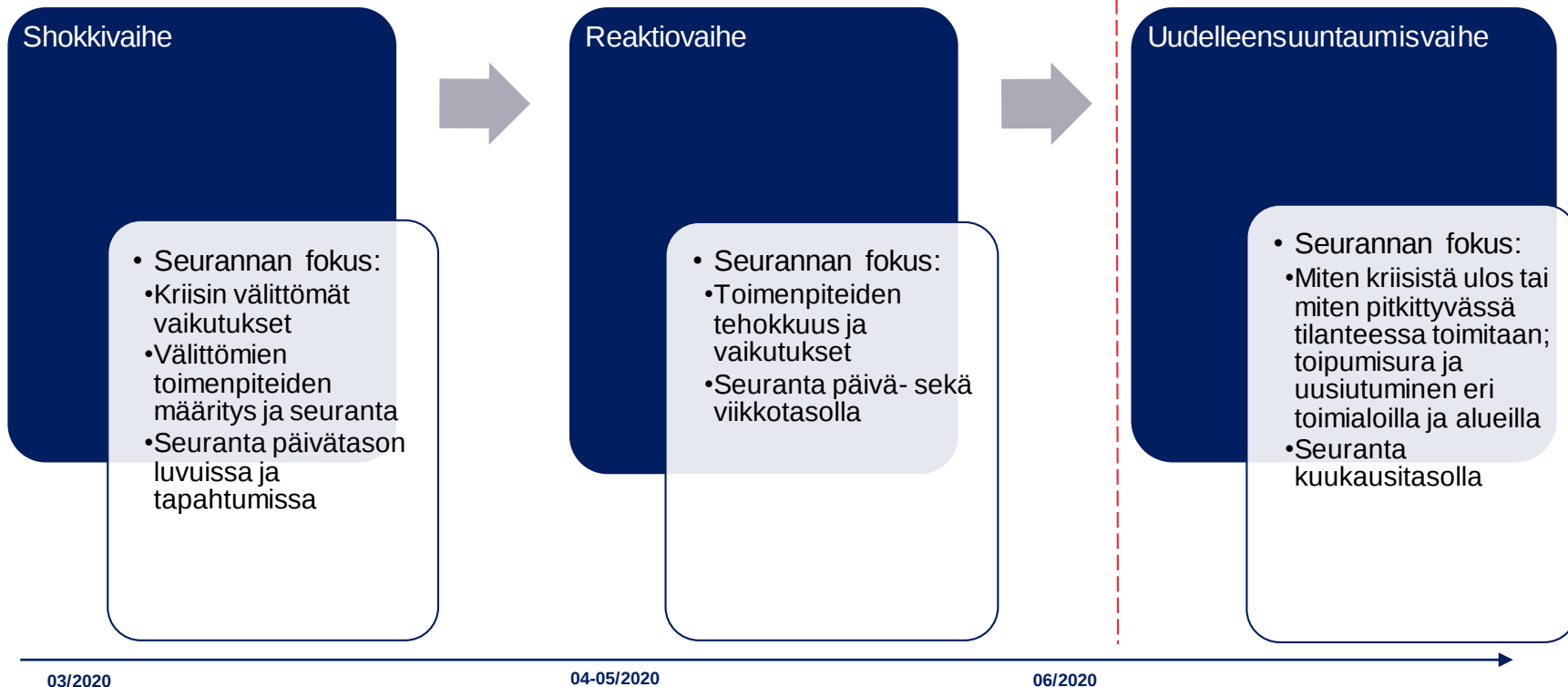

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Tilannekuva | Työ- ja elinkeinoministeriö

Tilannekuvan kehitysvaiheet koronakriisissä

Tilannekuvan rakenne

Yhteenveto	4
1. Työ- ja elinkeinoministeriön toimenpiteet ja vaikutuksien seuranta	
1.1. Rahoitusinstrumentit	6
1.2. Yritysten ja työnhakijoiden tilanneseuranta	20
1.3. Toimiala-analyysi	35
2. Toimintaympäristön kehitys	
2.1. Taloustilanteen tarkastelu: globaali, Suomi	55
2.2. KV- ja EU-tilanne	64
2.3. Energiamarkkinoiden tilanne	66
3. Huoltovarmuus	67

Rahoitusinstrumentit

- TEM –konsernin kriisirahoituksen kohdentuminen eniten kärsineille toimialoille on ollut verrattaen hyvä
- Lainamuotoisen tuen kysyntä edelleen vähäisempää

Yritysten ja työnhakijoiden tilanneseuranta

- Konkurssitilanteessa ei edelleenkään nousua. Yritykset ovat selviytyneet kesän yli valtion ja omien rahoitus- ja tuki-instrumenttien avulla. Myös konkurssilainsäädännön väliaikainen muutos vaikuttaa.
- Lomautettuja on jo noin 100 000 vähemmän kuin kevään huippuaikana. Kokoaikaisesti lomautettujen työttömien työnhakijoiden määrä on laskenut edelleen elokuun aikana ja on nyt elokuun viimeisellä viikolla alle 65 000 TEM:n rekisteriseurannan perusteella. Viime vuoteen verrattuna lomautettuja on edelleen moninkertaisesti.
- Muiden kuin lomautettuna olevien työttömien työnhakijoiden määrä on myös edelleen laskenut heinäkuun yli 305 000 työttömästä. Lasku vastaa normaalia kausivaihtelua heinäkuusta elokuuhun.
- TE-toimistot ovat toistaiseksi saaneet melko vähän ilmoituksia irtisanomisiin johtaneista yt-neuvotteluista, vaikka aivan elokuun lopussa tietoon onkin tullut hälyttäviä uutisia muutamista isojen yritysten yt-neuvottelujen aloittamisista.
- Lomautusten perusteella toimialoista mara-toimialan yritykset ja alueista Lappi ja Uusimaa ovat kärsineet eniten koronakriisistä.
- Nuorten työttömyys on edelleen huolestuttava ja pitkäaikaistyöttömyys on koronakriisin aikana kääntynyt nousuun.
- TE-hallintoon ilmoitettuja uusia avoimia työpaikkoja on edelleen vähemmän kuin viime kesänä, mutta kevään jälkeen tilanne on kuitenkin parantunut.
- Kesäkuun lyhyen aikavälin laskelmassaan TEM kuitenkin ennustaa työttömien työnhakijoiden määrän kasvavan syksyn aikana.

Talouden ja toimialojen tilanne

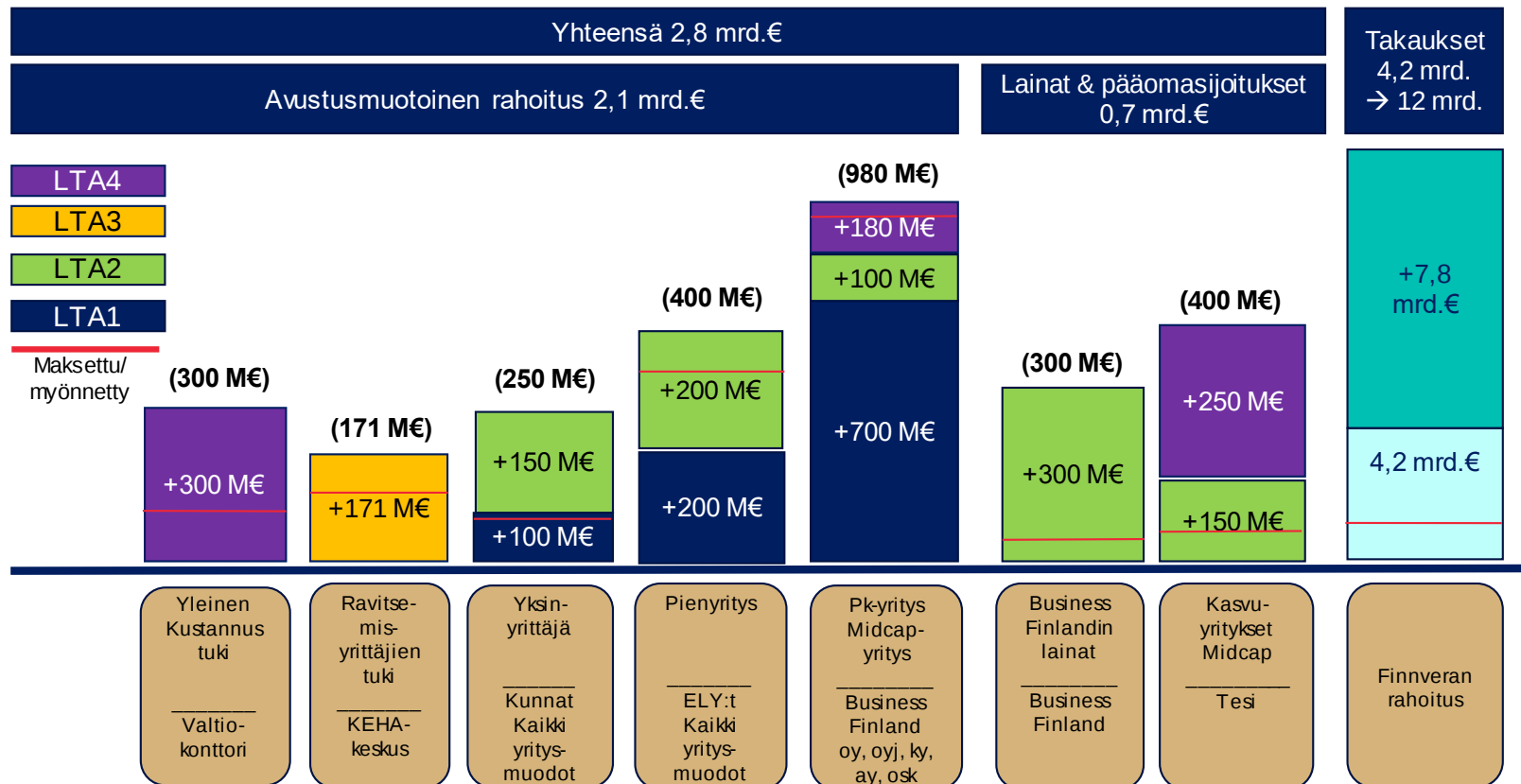
- Teollisuustuotannon lasku on jatkunut huhtikuusta asti. Teollisuuden työpäiväkorjattu tuotanto oli vuoden 2020 kesäkuussa 6,9 % pienempi kuin vuoden 2019 toukokuussa.
- Teollisuuden uusien tilausten arvo oli vuoden 2020 kesäkuussa 11,7 % pienempi kuin vuotta aikaisemmin. Tammi-kesäkuun aikana tilaukset vähenivät 11,3 % vuodentakaisesta. Yritykset saivat heinäkuussa uusia tilauksia vuodentakaista vähemmän kaikilla teollisuuden toimialoilla.
- Toistaiseksi suurten vientiyhtiöiden tilauskirjat ovat kannatelleet teollisuutta. Investointihyödykkeiden tilaus sykli on usein hitaita, minkä vuoksi vaikutukset Suomen teollisuuteen nähtäneen osin viiveellä.
- Taloustilanteen positiivisia tekijöitä
 - elinkeinoelämän ja kuluttajien luottamuksen nousu, kaupan ja palvelujen liikevaihdon laskun pieneneminen, asuntokaupan elpyminen, positiiviset signaalit Euroopan teollisuudesta.
 - kaivokset ovat toimialana toistaiseksi kärsineet poikkeustilanteesta monia muita toimialoja vähemmän. Raaka-aineiden kysyntää on ylläpitänyt eri maiden ja maanosien erilainen tilanne taudin ja rajoitusten suhteen
- Elinkeinoelämän riskitekijöitä
 - teollisuustuotannon laskun jatkuminen
 - uusien tilausten laskun jatkuminen.
 - Suomen vienti Kiinaan, Venäjälle ja Yhdysvaltoihin on laskussa
 - valmistavan teollisuuden kysyntä ja myynti on edelleen heikkoa, mistä johtuen tuotannon katkosten todennäköisyys kasvaa ja kesto pitenee
 - Risteilyvarustamot eivät näytä pystyvän aloittamaan risteilyjä suunnitelmien mukaisesti alkusyksyllä 2020. Vaikutus Suomen meriklusteriin on merkittävä
 - Metsäteollisuuden haasteet
 - Erityisesti Lapin matkailuyrittäjät ja -työntekijät eivät taloudellisesti kestä toiminnan uusia rajoituksia.

Huoltovarmuus

- Kriisin vaikutukset huoltovarmuuteen riippuvat pitkälti edelleen epidemian kestosta, talousvaikutuksista sekä elinkeinoelämän toimintakyvystä. Joihinkin kriittisiin materiaaleihin ja komponentteihin liittyvät saantihäiriöt tulevat todennäköisesti edelleen jatkumaan johtuen tuotannon alaspästä ja kuljetusten viivästyemisestä.

Tilannekuva

1.1. Rahoitusinstrumentit | Valtion talousarvion koronarahoitus

Tilannekuva

1.1. Rahoitusinstrumentit | Business Finland; tunnusluvut 26.8.

Hakemukset

- Haku päättyi 8.6.2020
- Hakemusten lopullinen määrä on yhteensä 28 715 kpl (peruutetut hakemukset eivät ole mukana luvussa).
- Hattu summa on yhteensä 1,474 mrd. €
- 93 % hakemuksista on käsitelty (näistä 68% hyväksytty ja 32% hylätty)
- Avoin, käsittelyssä oleva hankekanta noin 1300 kpl

Päätökset

- Hyväksytty on noin 18770 hanketta.
- Hankkeille on myönnetty yhteensä noin 912 milj.€.
- Keskimääräinen hylkäämisprosentti on 34 % (lkm) ja 32 % (€)
- Tukimuodot:
 - Esiselvitys liiketoiminnan häiriötilanteissa 79 497 740 €
 - Kehitysrahoitus liiketoiminnan häiriötilanteissa 832 830 936 €

Maksatus

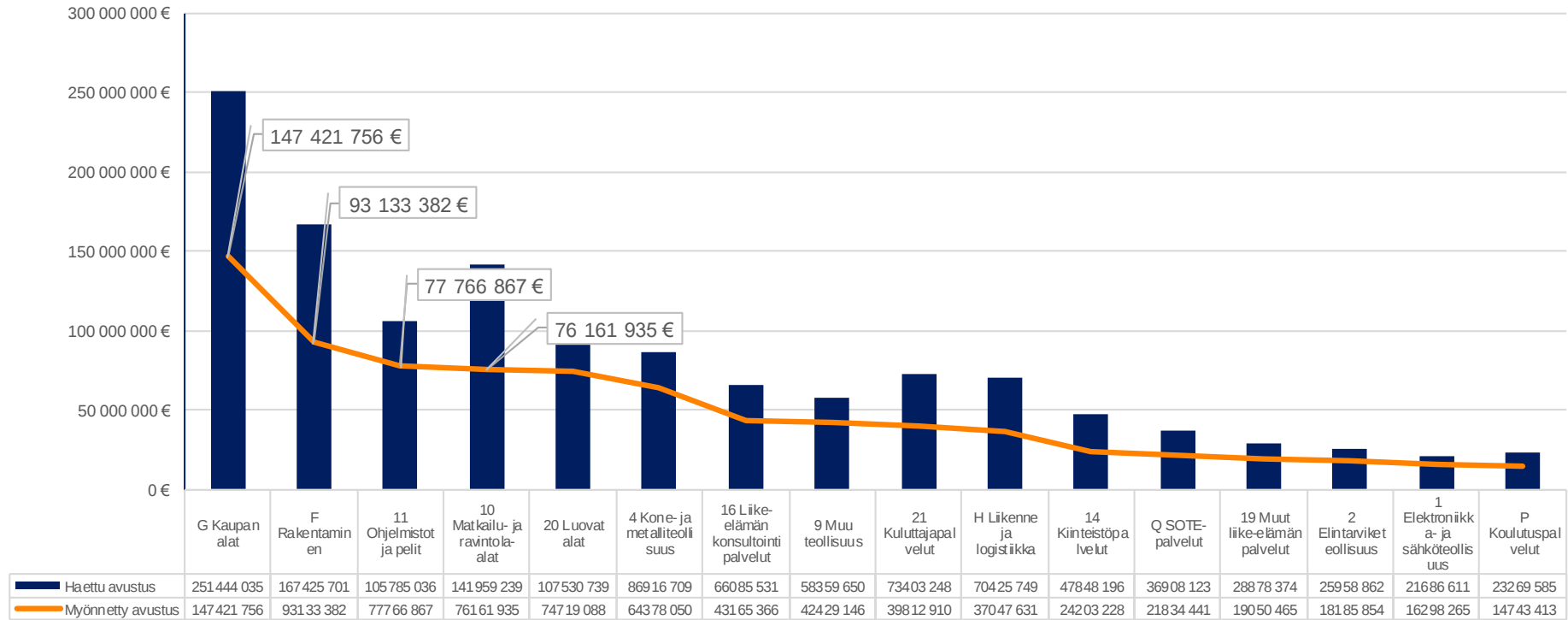
- Hankkeille on maksettu noin 617 milj.€.

Tilannekuva

1.1. Rahoitusinstrumentit | Business Finland; haettu ja myönnetty tuki toimialoittain

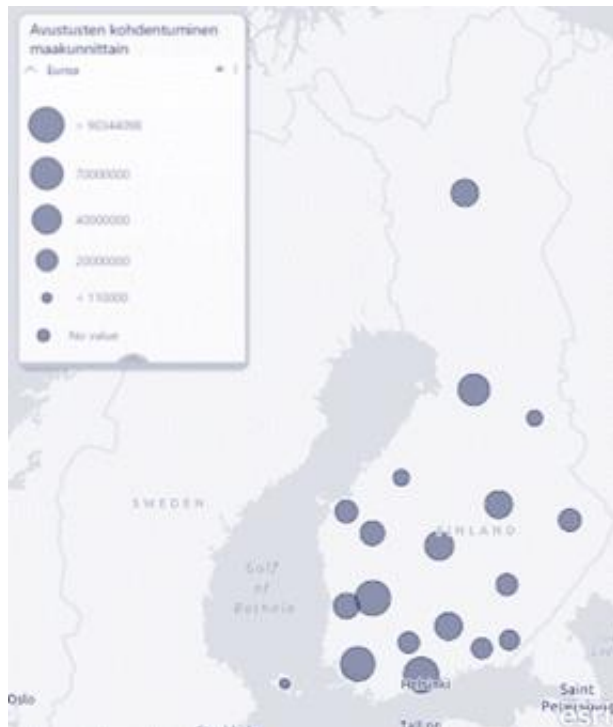
Business Finland, liiketoiminnan kehitysrahoitus häiriötilanteissa, toimialat TOP 15

Lähde: BusinessFinland 24.8., toimialat ryhmitelty BF:ssa TOL 2018-luokittelun pohjalta

Tilannekuva

1.1. Rahoitusinstrumentit | Business Finland; rahoituksen jakautuminen alueittain

Maakunta	Myönnetty rahoitus
Uusimaa	375 811 831
Pirkanmaa	90 344 098
Varsinais-Suomi	80 622 021
Pohjois-Pohjanmaa	57 889 763
Keski-Suomi	32 798 397
Pohjois-Savo	30 580 994
Lappi	30 178 566
Päijät-Häme	30 164 389
Satakunta	27 170 302
Etelä-Pohjanmaa	25 242 780
Pohjanmaa	21 765 221
Pohjois-Karjala	21 230 211
Etelä-Savo	19 330 566
Kanta-Häme	18 788 403
Kymenlaakso	17 879 137
Etelä-Karjala	15 894 505
Keski-Pohjanmaa	8 495 054
Kainuu	7 725 702
Ahvenanmaa - Åland	110 000

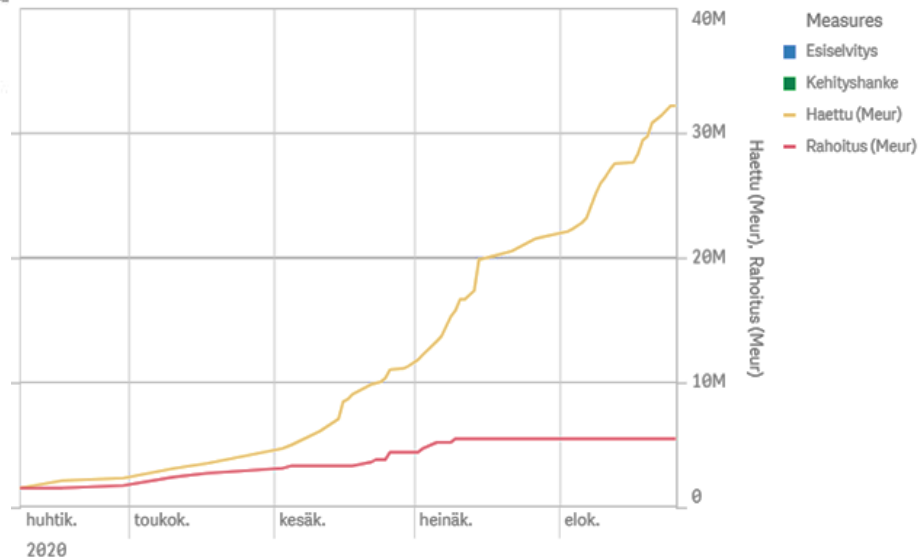
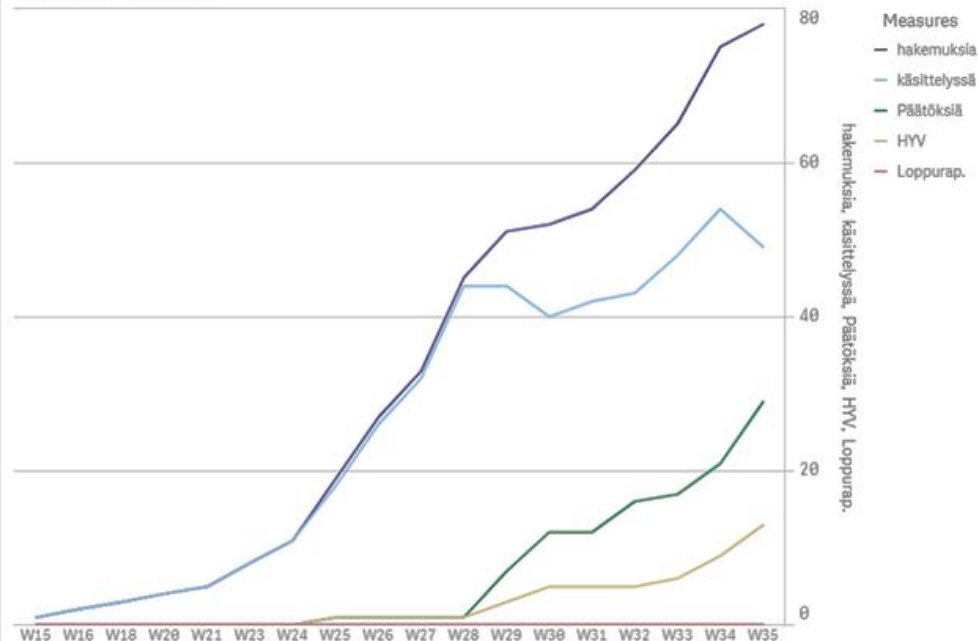
Lähde: BusinessFinland 24.8.

Tilannekuva

1.1. Rahoitusinstrumentit | Business Finland; tilapäinen TKI-laina

Hakemukset ja päätökset

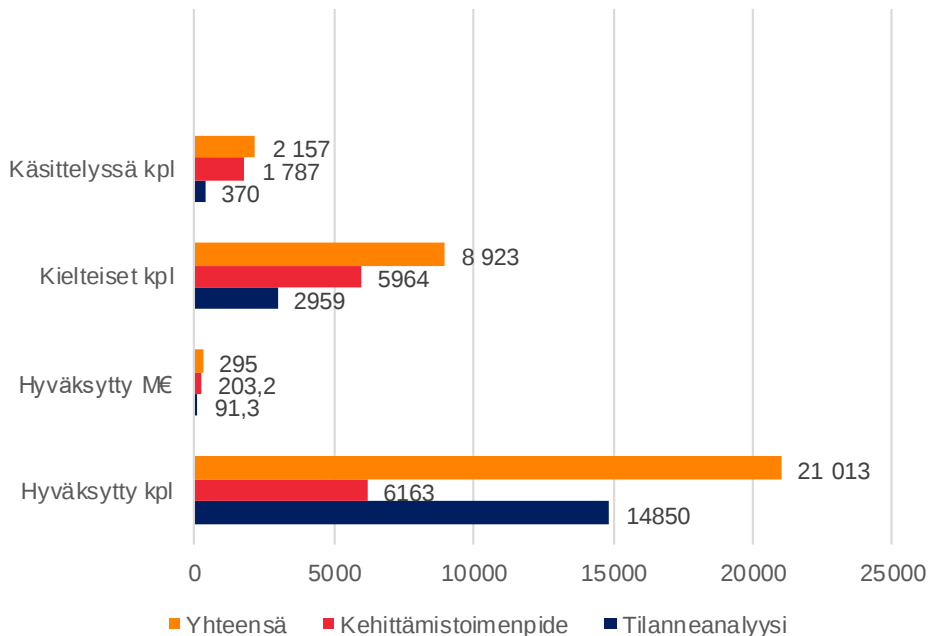
Lähde: BusinessFinland 24.8.

Tilannekuva

1.1. Rahoitusinstrumentit | ELY –rahoitus; tehdyt päätökset ja tunnusluvut

ELY tehdyt päätökset 26.8.

Lähde: MYLLY -tietoaalusta

ELY tunnusluvut 26.8.

Hakemukset

- ELY-keskukset vastaanottivat haun sulkeutumiseen (8.6.) mennessä yhteensä 33 107 hakemusta.
- Haettu 1 021 milj. euroa.

Päätökset

- ELY-keskukset ovat tehneet avustuspäätöksiä 26.8. mennessä yhteensä 29 936 kpl, joista myönteisiä päätöksiä 21 013 kpl (70 % kaikista)
- Hylkäämisprosentti on 30 % (lkm)
- ELY-keskukset ovat myöntäneet rahoitusta yhteensä 295 milj. euroa
- Keskimyöntö
 - Tilanneanalyysi 6 148 euroa
 - Kehittämistoimenpide 32 939 euroa

Maksatukset

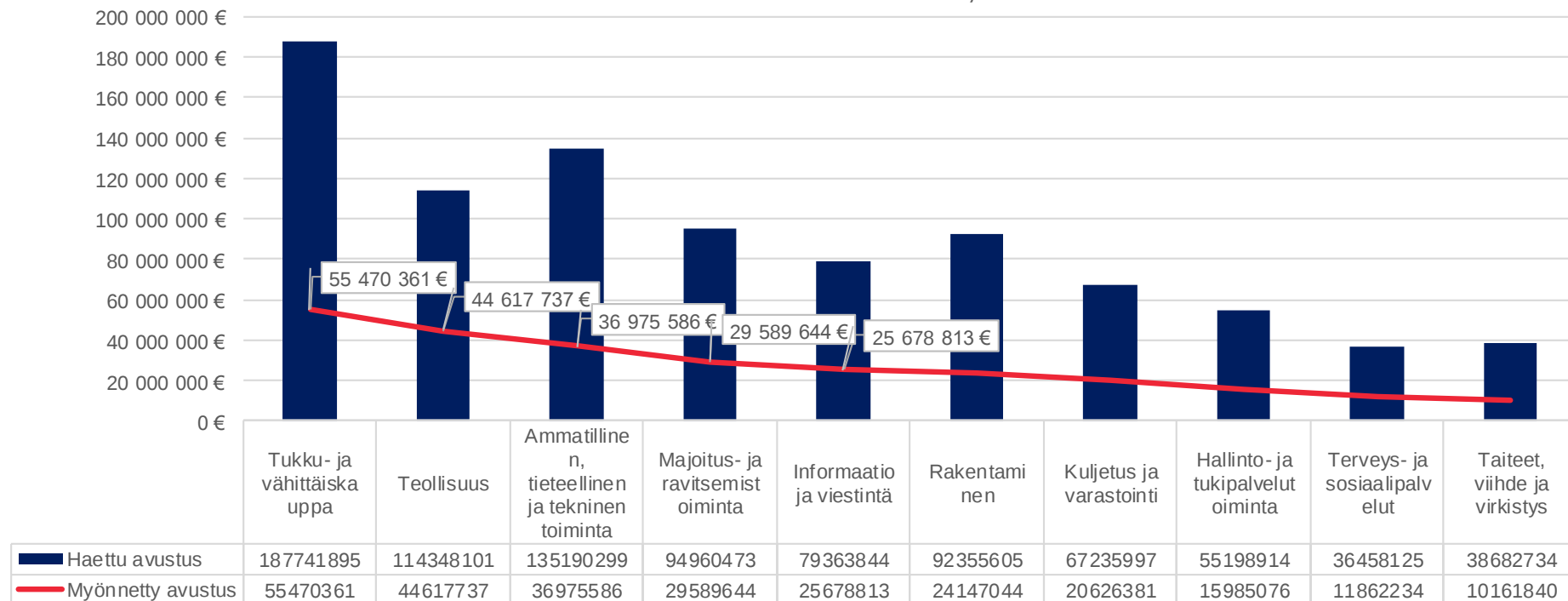
- ELY-keskusten korona-avustuksia on 26.8. mennessä maksettu 227 282 110 € sisältäen 70 % ennakkomaksun.

Tilannekuva

1.1. Rahoitusinstrumentit | ELY –rahoitus; haettu ja myönnetty rahoitus

ELY koronarahoitus, toimialat TOP10

Lähde: 26.8. Mylly tietoaalusta

Tilannekuva

1.1. Rahoitusinstrumentit | ELY –rahoitus; haettu ja myönnetty rahoitus maakunnittain

Maakunta	Hakemusten määrä (kpl)	Haettu tuki (€)	Myönnetty avustus (€)
Uusimaa	11 124	378 275 701	97 254 240
Varsinais-Suomi	2 966	95 644 842	28 618 745
Pirkanmaa	2 966	93 506 563	25 685 671
Pohjois-Pohjanmaa	2 285	64 914 022	17 773 951
Pohjois-Savo	1 370	40 594 547	14 315 971
Keski-Suomi	1 460	37 929 839	13 078 124
Lappi	1 456	43 554 492	12 805 322
Pohjanmaa	943	29 290 782	10 578 424
Pohjois-Karjala	935	24 580 214	10 460 346
Etelä-Savo	1 018	29 028 140	9 949 500
Päijät-Häme	1 039	31 352 216	9 394 241
Etelä-Pohjanmaa	992	27 840 258	9 380 921
Satakunta	1 116	28 488 918	8 775 548
Kanta-Häme	912	30 270 414	8 279 802
Kymenlaakso	901	25 132 795	7 755 366
Etelä-Karjala	766	19 622 740	6 676 382
Keski-Pohjanmaa	435	10 574 289	3 261 290
Kainuu	421	10 351 633	2 960 359
Ahvenanmaa - Åland	3	66 400	

HUOM: Haku on valtakunnallinen ja aluejakaumaa arvioitaessa tulee huomioida käsittelyprosessiin liittyvät tekijät, hakemusten käsittelytilanne ja yrityskentän alueelliset erot.

Lähde: 27.8. Myllytietoa

Tilannekuva

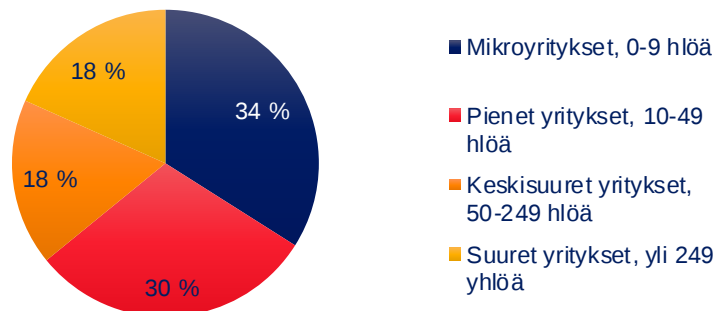
1.1. Rahoitusinstrumentit | Finnvera; hakemukset, päätökset, takaukset

Pk- ja midcap-yritysten rahoitus 23.8.

Myönnetty takaukset 1.3.-23.8.2020 yrityksen kokoluokan mukaan				
	milj. eur	%	kpl	%
Mikroyritykset, 0-9 hlöä	316,2	34 %	4 315	72 %
Pienet yritykset, 10-49 hlöä	280,4	30 %	1 301	22 %
Keskisuuret yritykset, 50-249 hlöä	163,5	18 %	296	5 %
Suuret yritykset, yli 249 yhlöä	170,5	18 %	43	1 %
Yhteensä	930,6	100 %	5 955	100 %

Myönnetty takaukset yrityksen koon mukaan (€)

Lähde: Finnvera

Hakemukset 1.3.-23.8.2020	milj. eur	kpl
Rahoitushakemukset	1 895	8 808
Muutoshakemukset	-	10 879

Päätökset 1.3.-23.8.2020	milj. eur	kpl
Myönteiset rahoituspäätökset, lainat, takaukset ja vientitakaukset	1 068	6 269
Kielteiset rahoituspäätökset	-	1 315
Muutospäätökset	-	10 095

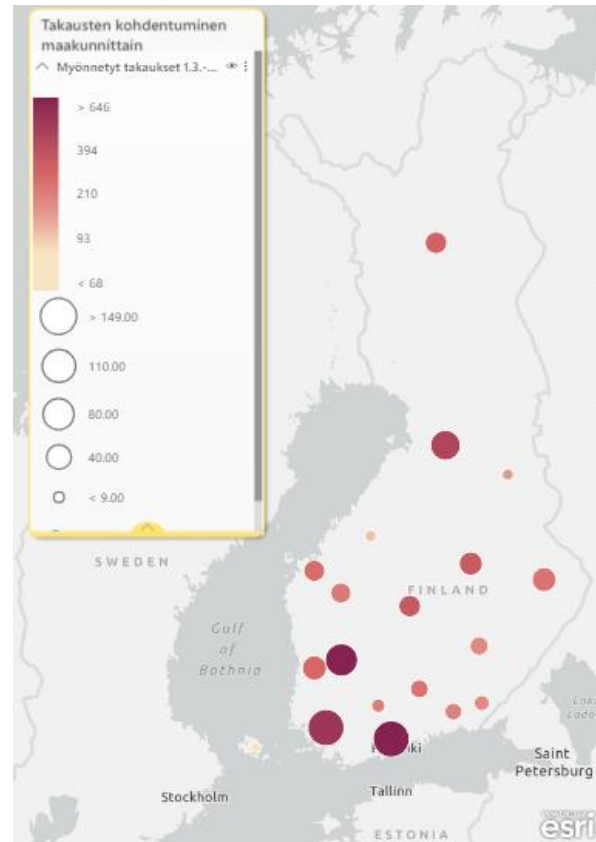

Myönnetty takaukset 1.3.-23.8.2020 päätoimialoittain	milj. eur	%	kpl	%
Teollisuus	399,6	43 %	1 763	30 %
Liike-elämän palvelut	216,0	23 %	1 476	25 %
Kauppa ja kuluttajapalvelut	167,9	18 %	1 574	26 %
Matkailu	137,0	15 %	1 063	18 %
Maatalouselinkeinot	10,2	1 %	79	1 %
Yhteensä	930,6	100 %	5 955	100 %

Tilannekuva

1.1. Rahoitusinstrumentit | Finnvera; takaukset maakunnittain

Myönnetty takaukset 1.3.- 23.8.2020 maakunnittain	milj. eur	%	kpl	%
Uusimaa	288	31 %	1 854	31 %
Varsinais-Suomi	149	16 %	508	9 %
Satakunta	38	4 %	210	4 %
Kanta-Häme	13	1 %	158	3 %
Pirkanmaa	97	10 %	646	11 %
Päijät-Häme	20	2 %	181	3 %
Kymenlaakso	17	2 %	148	2 %
Etelä-Karjala	15	2 %	129	2 %
Etelä-Savo	21	2 %	130	2 %
Pohjois-Savo	34	4 %	281	5 %
Pohjois-Karjala	37	4 %	182	3 %
Keski-Suomi	30	3 %	288	5 %
Etelä-Pohjanmaa	26	3 %	166	3 %
Pohjanmaa	28	3 %	197	3 %
Keski-Pohjanmaa	10	1 %	80	1 %
Pohjois-Pohjanmaa	60	6 %	394	7 %
Kainuu	10	1 %	93	2 %
Lappi	30	3 %	242	4 %
Ahvenanmaa	9	1 %	68	1 %
Yhteensä	930,6	100 %	5 955	100 %

Tilannekuva

1.1. Rahoitusinstrumentit | Teollisuussijoitus; toimiala-, liikevaihto- ja henkilöstömääräjakama

Teollisuussijoituksen vakautusohjelma 26.8.

Toimiala	Haettu rahoitus Tesiltä (€m)	Kpl	Sijoituspäätökset (€m)	Kpl
Teollisuus	62	12	32	4
Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito	10	1		
Rakentaminen	11	4		
Tukku- ja vähittäiskauppa	10	4		
Kuljetus ja varastointi	2	1	2	1
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	23	6	13	3
Informaatio ja viestintä	6	4		
Kiinteistöalan toiminta	2	1		
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	3	1	3	1
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	3	1		
Koulutus	4	2		
Taiteet, viihde ja virkistys	5	1	5	1
Muu palvelutoiminta	2	1		
Yhteensä	140	39	54	10

Tesi arvioi sijoitusprosessin aikana huolellisesti yhtiön aiempaa toimintaa, koronatilanteen vaikutuksia ja yrityksen potentiaalia tulevaisuudessa.

Tesi priorisoi hankkeita työllistämisaikutusten ja rahoitustarpeen kiireellisyyden perusteella.

Tesin vakautussijoitukset tehdään markkinaehtoisesti joko osakesijoituksina tai vaihtovelkakirjalainana.

Tesin sijoitukset eivät ole julkista yritystukea.

Liikevaihto vuonna 2019 (€m)	Haettu rahoitus Tesiltä (€m)	Kpl
Alle 10	5	3
10 - 39	55	21
40 - 199	31	11
200 tai enemmän	50	4
Yhteensä	140	39

Henkilöstömäärä Suomessa	Haettu rahoitus Tesiltä (€m)	Kpl
Alle 50	10	5
50 - 99	31	9
100 - 249	43	17
250 - 499	10	3
500 - 999	16	3
1 000 tai enemmän	30	2
Yhteensä	140	39

Lähde: Teollisuussijoitus

Tilannekuva

1.1. Rahoitusinstrumentit | Kuntien tuki yksityisyrityksille

Kuntien tuki yksityisyrityksille 27.8.

- TEM:n tilanne: Yksityisyrityksien tuen kuntahakemusprosessi on päättynyt. 9.6. allekirjoitettiin viimeiset päätökset. Hakemuksia saapui 310 kpl, hakemusten summa on 249,9 miljoonaa. Päätösten summa on yhteensä 249,5 miljoonaa.
- Kuntaliitto on tehnyt 17.-20.8. neljännen seurantakyselyn yksityisyrityksien tuesta.
- Kuntaliiton kyselytiedon perusteella voidaan arvioida, että 250 milj. euron tukisummasta ollaan myöntämässä noin 85 milj. euroa eli kokonaisuudessaan valmius tukea 125 000 yksityisyritystä riittää. On myös mahdollista, että lopuissa hauissa hakusumma kääntyy nopeampaan nousuun riippuen kuntakohtaisesta hakijamäärästä.
- Seuranta ja raportointi: valmistellaan laajalta pohjalta
 1. Tukikauden aikana: TEM valmistelee seurantaa tuen käytöstä kunnissa hyödyntäen myös Kuntaliiton seurantatietoa
 2. Tukikauden loputtua: Kunnat tulevat raportoimaan myöntämistään tuista vuoden loppuun mennessä yritystasolla

Lähde: Kuntaliitto, TEM

Tilannekuva

1.1. Rahoitusinstrumentit | Ravitsemisyrittäjien tuki -31.8. tilanne

Joukkomaksatukset

Joukkomaksatuksena hyvityksiä on myönnetty yhteensä **72,47 miljoonaa euroa 6257 yritykselle.**

Hakemusperusteiset	Hakemuksia	Hyväksytty	Hylätty	Maksettu
Tilanne 31.8.2020				
Hyvitys toiminnan rajoittamisesta HAKU ON PÄÄTTYNYT 31.8.2020	1525	212	40	4 290 475 €
Tuki uudelleentyöllistämiseen (haku auki 31.10.2020 saakka)	2242	598	102	5 240 000 €

Lähde: <https://www.keha-keskus.fi/poikkeusrahoitus/mara/> 1.9.

Tilannekuva

1.1. Rahoitusinstrumentit | Yritysten kustannustuki (Valtiokonttori) 31.8. tilanne

Tukea hakeneiden yritysten osuus

Hakemuksia

12855

Kustannustukea maksettu

107 209 231 €

Lähde: Valtiokonttori 1.9.

Tilannekuva

1.2. Yritysten ja työnhakijoiden tilanneseuranta | työttömät

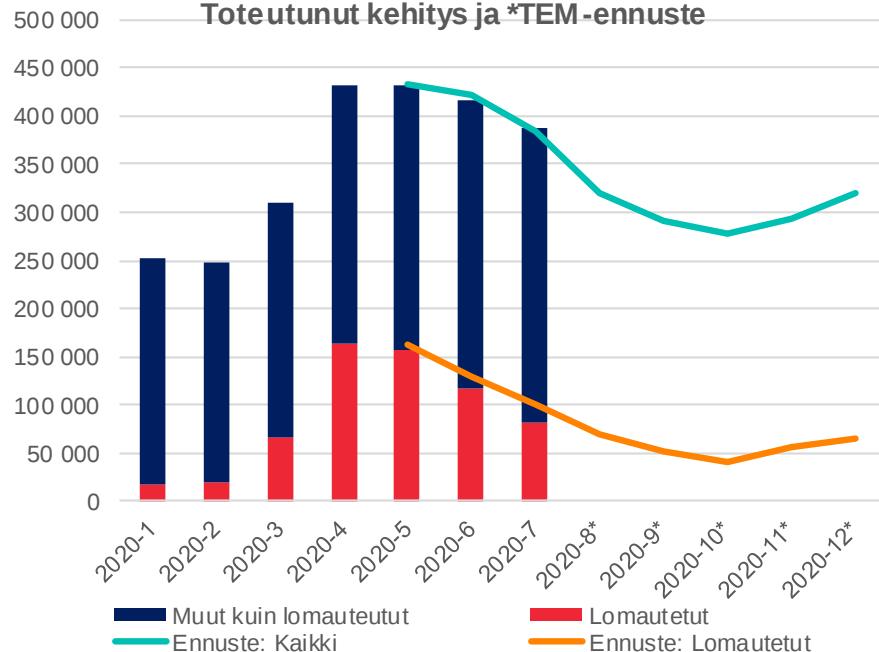

Työttömyyden ja lomautusten kehitys

- Helmikuun lopussa kokoaikaisesti lomautettuja työttömiä työnhakijoita oli 18 800, maaliskuun lopussa 65 300 ja huhtikuun lopussa jo 163 700. Toukokuun puolessa välissä kasvu kääntyi laskuun. Heinäkuussa työnvälitystilaston mukaan kokoaikaisesti lomautettuja oli 82 000. Elokuun viimeisen viikon alussa määrä on edelleen laskenut noin 65 000 lomautettuun, joten **toukokuun alkupuolen huippuluvuista kokoaikaisesti lomautettuja on nyt yli 100 000 vähemmän**. TE-toimistojen tietoon tulleista toteutuneista lomautuksista noin 85 % määräaikaista eli enintään 90 päivää.
- Muusta kuin lomautuksesta johtuva työttömyys ei kevään aikana kasvanut samaan tahtiin kuin lomautettujen määrä. Työnvälitystilaston mukaan muita kuin lomautuksen vuoksi työttömiä työnhakijoita oli heinäkuun lopussa 305 500 ja määrä näyttää elokuun loppua kohti laskeneen noin 270 000:een. Työttömien määrän lasku elokuussa on normaalia kausivaihtelua.
- Myös osa-aikaisesti lomautettujen määrän kasvu taittui toukokuussa. Lyhennettyä työviikkoa osa-aikaisen lomautuksen vuoksi tehneitä oli elokuun loppupuolella noin 17 000.
- Viereiseen kuvioon piirretyn TEM:n 18.6.2020 julkaistun ennustelaskelman mukaan työttömien määrä laskisi vielä alkusyksyllä, mutta lähtisi sitten uudelleen nousuun. Ks. ennusteesta tarkemmin [täältä](#).

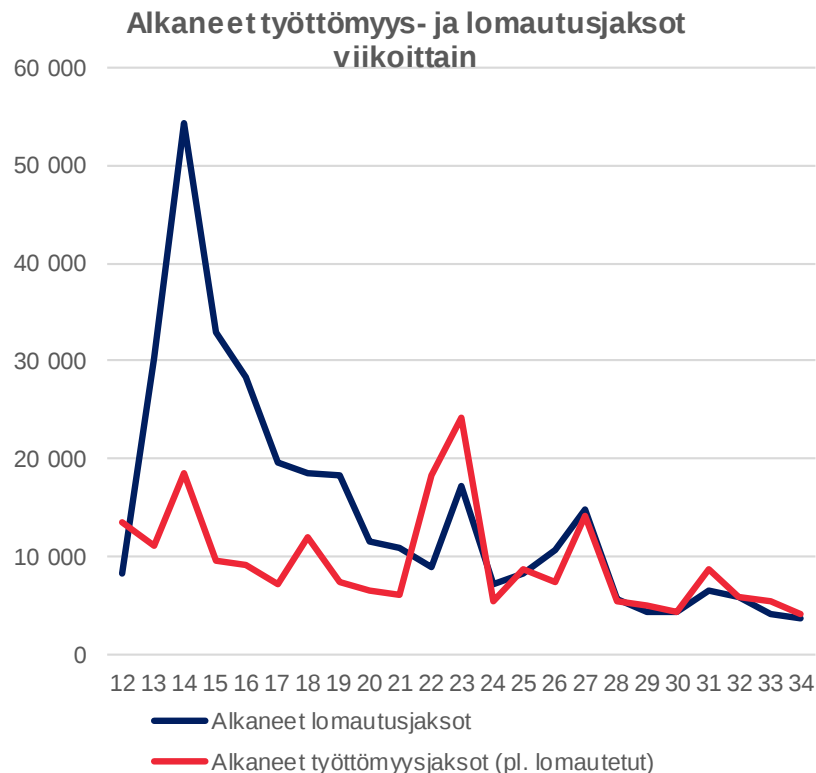
Elokuun tiedot ovat URA-asiakasjärjestelmästä saatavia päivitietoja eivätkä muodosta virallisia TEM:n tilastotietoja.

Työttömien työnhakijoiden määrä eriteltynä lomautettuihin ja muihin kuukausittain.
Toteutunut kehitys ja *TEM-ennuste

Tilannekuva

1.2. Yritysten ja työnhakijoiden tilanneseuranta | yt-neuvottelut ja uudet lomautus- ja työttömyysjaksot

Alkaneiden uusien lomautus- ja työttömyysjaksojen määrän suuntaus on tällä hetkellä laskeva. Kesän aikana nousupiikit osuvat juhannuksen jälkeen kesä-heinäkuun vaihteeseen (vk 27) ja pienempi lievä nousu heinä-elokuun vaihteeseen (vk31). Osa lomautetuista on jo aiemmin ollut lomautettuna korona-aikana.

Heinäkuun aikana työttömyysjaksoja päättyi enemmän (70 000) kuin alkoi (56 000).

Uusia lomautuksia koskevia yt-neuvotteluilmoituksia on heinä-elokuussa tullut te-toimistoihin selvästi alkukesää vähemmän. Ilmoituksia on ollut keskimäärin 34 ilmoitusta viikossa, kun alkukesällä niitä oli yli 100 viikossa ja kriisin alussa yli 1000 ilmoitusta viikossa.

TE-toimistojen saamien irtisanomisia koskevien yt-neuvottelujen lopputulosilmoitusten perusteella yritykset ja muut työnantajat eivät ainakaan vielä ole ryhtyneet laajasti irtisanomisiin:

Koronakriisin aikana te-toimistoihin on ilmoitettu yt-neuvottelujen päätyneen yhteensä vain alle 4 000 työntekijän irtisanomiseen, kun irtisanomisuhan alla neuvotteluissa on tai on ollut yli 32 000 työntekijää. Luvut koskevat kuitenkin vain vähintään 20 henkeä työllistäviä työnantajia, joilla on velvollisuus ilmoittaa te-toimistolle irtisanomisiin johtaneiden yt-neuvottelujen lopputuloksesta. Laki tuli voimaan huhtikuussa 2020.

Kuluvan vuoden aikana yli 17 600 työnhakijaa on ilmoittanut työttömyytensä syyksi taloudellista tai tuotannollista syistä tapahtuneen irtisanomisen, mihin koronakriisi on tietenkin merkittävästi vaikuttanut. Koko viime vuonna tuon syyn oli ilmoittanut noin 20 000 työtöntä työnhakijaa.

Kriisin pitkittyessä on mahdollista, että osa lomautuksista muuttuu irtisanomiksi. Lomaukset ovat toimineet ainakin toistaiseksi puskurina irtisanomisille. **Viime päivinä on kuitenkin saatu lukea muutamista isojen yritysten yt-neuvottelujen alkamisista (mm. Finnair, Viking Line, UPM).**

Lähde: URA-asiakasrekisteri ja Te-toimistojen ilmoitukset

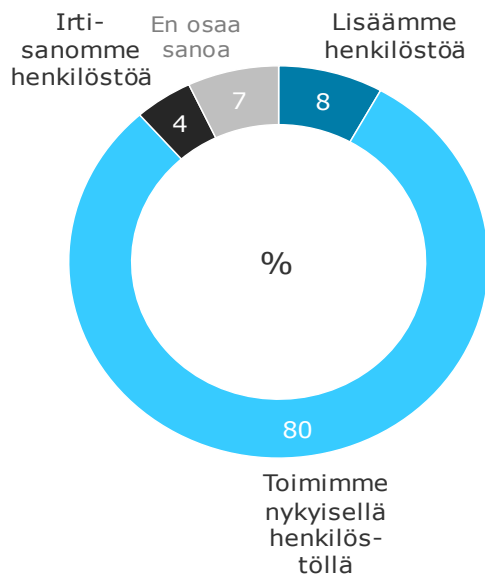
Tilannekuva

1.2. Yritysten ja työnhakijoiden tilanneseuranta | lomautukset

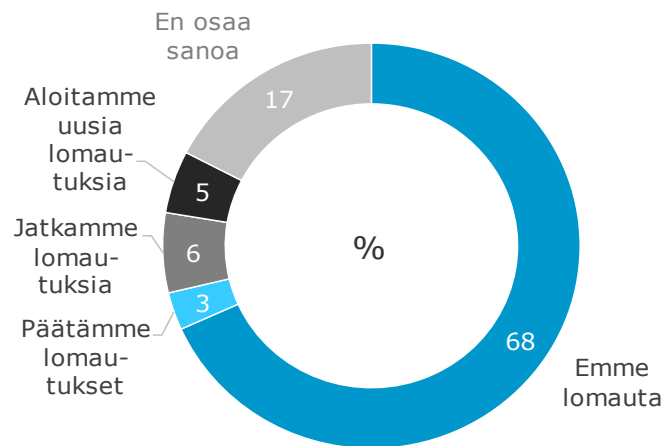
Miten arvioitte tällä hetkellä tulevaa syksyä henkilöstön määrän näkökulmasta?

Heinä-Elo 30.7.-10.8/2020 (n=1034)

Miten arvioitte tällä hetkellä tulevaa syksyä lomautusten näkökulmasta?

Heinä-Elo 30.7.-10.8/2020 (n=1034)

Lomautuksia on koronatilanteen vuoksi käynnistänyt 21 % kyselyyn vastanneista yrityksistä. Irtisanomisia on koronatilanteen takia käynnistetty 5 %:ssa yrityksistä. Yli puolet (60 %) yrityksistä uskoo selviävänsä koronakriisistä, 29 % yrityksistä uskoo ehkä selviävänsä. **Yrittäjien usko omaan selviämiseen on vahvistunut toukokuusta.**

Lähde: Suomen Yrittäjät / Kantar TNS Oy: Yrittäjägallup, elokuu 2020

Tilannekuva

1.2. Yritysten ja työnhakijoiden tilanneseuranta | Lomautettujen ammattinimikkeet

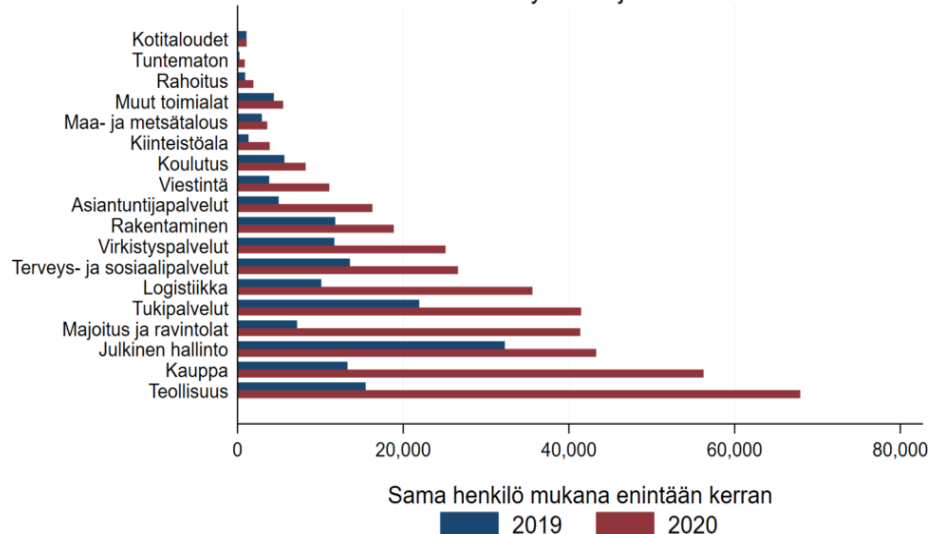

Lomautettujen ammattinimikkeet top 10 (vertailu)

Am mattinimike	28.2.2020	18.5.2020	24.8.2020
Yhteensä	18 740	164 044	65 007
Ei ammattia	1 205	33 243	12 299
Ravintola- ja suurtaloustyöntekijät	159	11 381	3 550
Myyjät ja kauppiaat	268	12 239	2 715
Rakennustyöntekijät ym.	3 176	3 851	2 434
Tarjoilutyöntekijät	64	6 230	2 030
Myynnin, markkinoinnin, tiedotuksen erityisasiant.	155	5 094	2 001
Raskaiden moottoriajoneuvojen kuljettajat	883	4 063	1 647
Matkustuspalvelutyöntekijät, konduktöörit, oppaat	57	2 290	1 614
Koneasentajat ja -korjaajat	754	3 000	1 446
Avustavat keittiö- ja ruokatyöntekijät	67	4 110	1 371

Työttömät ja lomautetut 15.3.-17.8.

Edellisen työnantajan toimiala

Sama henkilö mukana enintään kerran

■ 2019 ■ 2020

GSE Tilannehuone: 2020-08-18

Lähde: helmikuu: TEM/ Työnvälitystilasto, toukokuu ja elokuu: TEM/URA-asiakastietojärjestelmä, Helsinki GSE Tilannehuone

Tilannekuva

1.2. Yritysten ja työnhakijoiden tilanneseuranta | nuoret

Alle 25 v. työttömät koulutuksen mukaan

Alle 25v	Heinäkuu 2019	Heinäkuu 2020	Muutos (%)
Koulutus yhteensä	36 700	54 041	47 %
Perusaste	8 991	10 623	18 %
Keskiaste (pl. YO)	17 443	24 851	42 %
Ylioppilastutkinto	6 716	13 156	96 %
Korkea-aste	1 682	2 797	66 %
Tuntematon	1 868	2 614	40 %

Lähde: TEM/työnvälitystilasto

Nuorisotakuu koskee

- kaikkia alle 25-vuotiaita ja
- 12 kuukauden aikana valmistuneita alle 30-vuotiaita työttömiä nuoria, jotka ovat TE-toimistossa työnhakijoina.

Elokuun loppupuolella

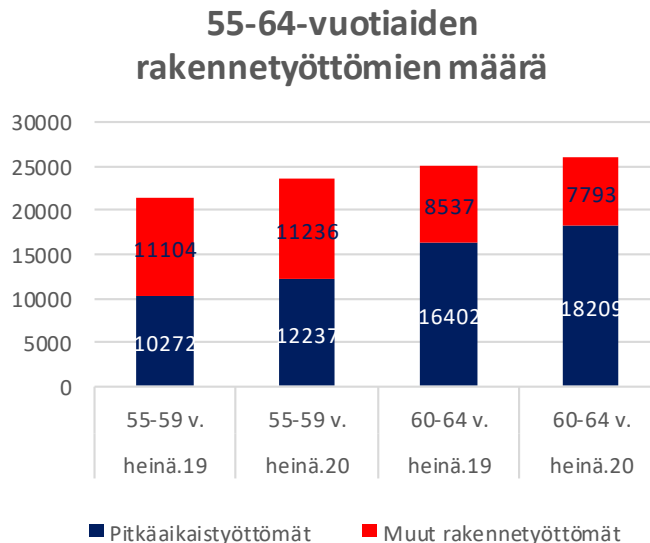
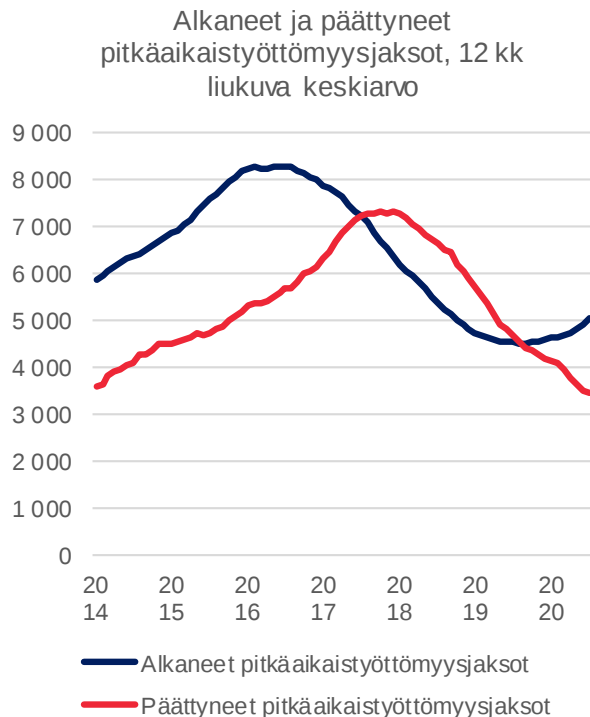
- alle 25 v työttömiä työnhakijoita oli 44 000, joista kokoaikaisesti lomautettuja 5 000. Nuorista työttömistä 3 – 6 kk työttömänä olleita oli 13 000 ja yli puoli vuotta työttömänä olleita heistä oli 11 000.
- Vuoden sisään valmistuneita 25-29 vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 3 700.
- Alle 30-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 83 000, joista lomautettuja 12 000.

Kokoaikaisia opiskelijoita ei lasketa työttömiksi työnhakijoiksi TEM:n rekistereissä /tilastoissa, vaikka he hakisivat töitä.

- Lähde: Elokuun tiedot URA-järjestelmä, epävirallinen tieto

Tilannekuva

1.2. Yritysten ja työnhakijoiden tilanneseuranta | Rakenne- ja pitkäaikaistyöttömät

Lähde: TEM Työnvälitystilasto

- Rakennetyöttömiä oli heinäkuussa yhteensä 166 500. Heistä 50 000 on täyttänyt 55 vuotta.
- Pitkäaikaistyöttömiä oli heinäkuun lopussa yhteensä 77 700.
- Syksystä 2016 alkaneen laskukauden jälkeen pitkäaikaistyöttömien (vähintään vuoden työttömänä olleiden työnhakijoiden) määrä lähti nousuun viime maaliskuussa.
- Maaliskuun lopulta elokuun loppupuolelle pitkäaikaistyöttömien määrä on kasvanut noin 13 000.

Tilannekuva

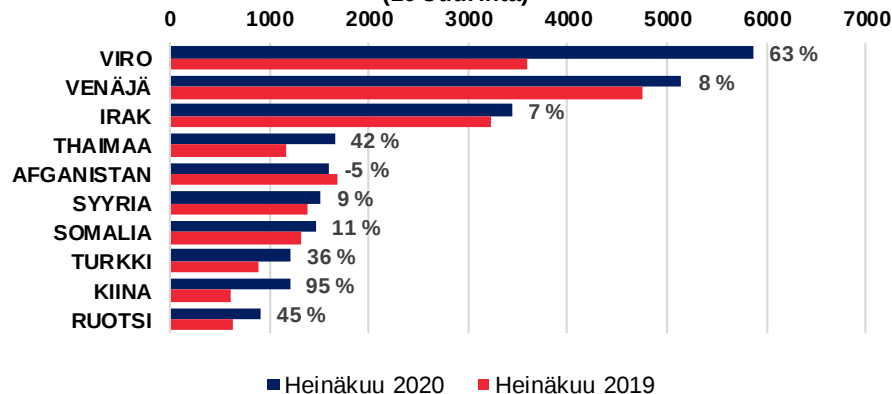
1.2. Yritysten ja työnhakijoiden tilanneseuranta | Ulkomaan kansalaisten työttömyyden erityispiirteitä

Ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden määrän muutos

	Heinäkuu 2020	Heinäkuu 2019	Muutos (%)
Työttömät työnhakijat	42 842	32 059	34 %
Miehet	21 383	14 681	46 %
Naiset	21 459	17 378	23 %
Alle 25-vuotiaat	3 898	3 341	17 %
Yli 50-vuotiaat	9 428	7 414	27 %
Pitkäaikaistyöttömät	6 050	4 924	23 %

Ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden määrä ja muutos kansalaisuuden mukaan (10 suurinta)

- Ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden määrä on kasvanut hitaammin kuin suomalaisten työttömien työnhakijoiden määrä. Heinäkuussa 2020 ulkomaalaisia työttömiä työnhakijoita oli 34 % enemmän ja suomalaisia työttömiä työnhakijoita 44 % enemmän edellisvuoteen nähden.
- Ulkomaalaisista työttömistä työnhakijoista naisten määrä (+ 23 %) on kasvanut selvästi miesten määrää (+ 46 %) hitaammin.
- Ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi erityisen voimakkaasti Ahvenanmaalla (+ 128 %), Uudellamaalla (+ 47 %) ja Varsinais-Suomessa (+ 38 %).
- Alle 25-vuotiaiden ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden määrä (+ 17 %) ja yli 50-vuotiaiden ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden määrä (+ 27 %) ovat kasvaneet hitaammin kuin kaikkien ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden määrä.
- Suurista kansalaisuuksista eniten on kasvanut nepalilaisten (+ 176 %), filippiiniläisten (+ 160 %), bangladeshilaisten (+ 105 %) ja kiinalaisten (+ 95 %) työttömien työnhakijoiden määrä.

Tilannekuva

1.2. Yritysten ja työnhakijoiden tilanneseuranta | Koulutus- ja työperäinen maahanmuutto COVID-19 epidemiassa

- Rajaliikenteen rajoitukset ovat vaikeuttaneet ulkomaisen työvoiman maahan pääsyä, mikä on heijastunut etenkin niillä toimialoilla, joilla ulkomaisen työpanoksen merkitys on suurin. Huoltovarmuuden ja tiettyjen toimialojen toiminnan kannalta kriittisen ulkomaisen työvoiman maahantulo on kuitenkin pyritty varmistamaan. Tätä työtä on tehty TEM:n vetovastuulla ministeriöiden yhteisessä virkamiestyöryhmässä. TEM on mukana Rajavartiolaitoksen johtamassa hybridistrategian valmistelussa.
- Talent Boost –ohjelman toimeenpanoa jatketaan, erityisinä painopisteinä oleskelulupaprosessien nopeuttaminen, kansainvälisen rekrytoinnin mallin kehittäminen, osaajille kohdennettu #Finlandworks-maakuvaviestintä sekä kv. osaajien, yritysten ja TKI-toimijoiden kohtaamisen kehittäminen.
- Työministeri Tuula Haataisen asettaman ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön torjunnan työryhmän ensimmäinen toimenpidekokonaisuus on valmistunut. Toimenpide-ehdotukset koskevat sekä lainsäädäntötoimia että viranomaisten ohjeistukseen ja yhteistoiminnan parantamiseen liittyviä toimenpiteitä.
- Hyväksikäytön seuraamuksia tarkennetaan siten, että seuraamukset kohdistuisivat uhrin sijaan hyväksikäyttöön syyllistyvään työnantajaan nykyistä paremmin.
- Työryhmä ehdottaa myös, että viranomaisten resursseja lisättäisiin ja viranomaisten yhteistyömahdollisuuksia vahvistettaisiin parantamalla tiedonvaihtoa sekä valvonta- ja muiden havaintotietojen käyttöä. Osa ehdotuksista on toimeenpantavissa syksyn 2020 aikana. Työryhmä valmistelee lisätoimenpiteitä ja jatkaa työtään vuoden 2021 loppuun saakka.

Tilannekuva

1.2. Yritysten ja työnhakijoiden tilanneseuranta | Yrittäjien työmarkkinatukilausunnot

ELY-alue	Yksittäisten henkilöiden määrä	25.8.2020 Lausuntojen kokonaismäärä
02 UUD	17 334	28 659
03 VAR	4 663	7 331
04 PIR	4 642	7 041
05 KAA	2 334	3 766
06 ESA	1 111	1 768
07 POH	1 558	2 574
08 KES	2 331	3 813
09 PSA	1 925	3 120
10 PKA	1 129	2 072
11 KAI	478	770
12 PPO	2 688	4 401
13 LAP	1 736	3 290
14 SAT	1 862	3 170
15 HÄM	2 785	4 404
16 EPO	1 461	2 607
20 AHV	292	465
Kaikki yhteensä	48 335	79 262

- Kela voi maksaa yrittäjälle työmarkkinatukea, jos päätoiminen työskentely yrityksessä on päättynyt tai yrittäjätulo on koronaepidemian vuoksi vähemmän kuin 1 089,67 e/kk. Työmarkkinatuen maksaminen edellyttää, että yrittäjä ilmoittautuu työnhakijaksi TE-toimistoon. TE-toimisto antaa Kelalle työvoimapolitiittisen lausunnon yrittäjän oikeudesta työmarkkinatukeen.
- Yrittäjien työmarkkinatukea koskeva laki on voimassa 8.4.-31.12.2020 välisenä aikana.
- 25.8.2020 mennessä te-toimistoissa on käsitelty yli 48 000 yrittäjän edellytyksiä työmarkkinatuen saamiseen ja annettu lähes 80 000 lausuntoa.
- Kela on maksanut huhti-heinäkuussa 41 000 yrittäjälle työmarkkinatukea yhteensä 86,8 miljoonaa euroa. Yrittäjän työmarkkinatuki –hakemusten määrät KELAssa ovat nyt vähäisiä (noin 300 hakemusta viikossa).

Lähde: URA-tietojärjestelmä ja Kela

Tilannekuva

1.2. Yritysten ja työnhakijoiden tilanneseuranta | lomautukset

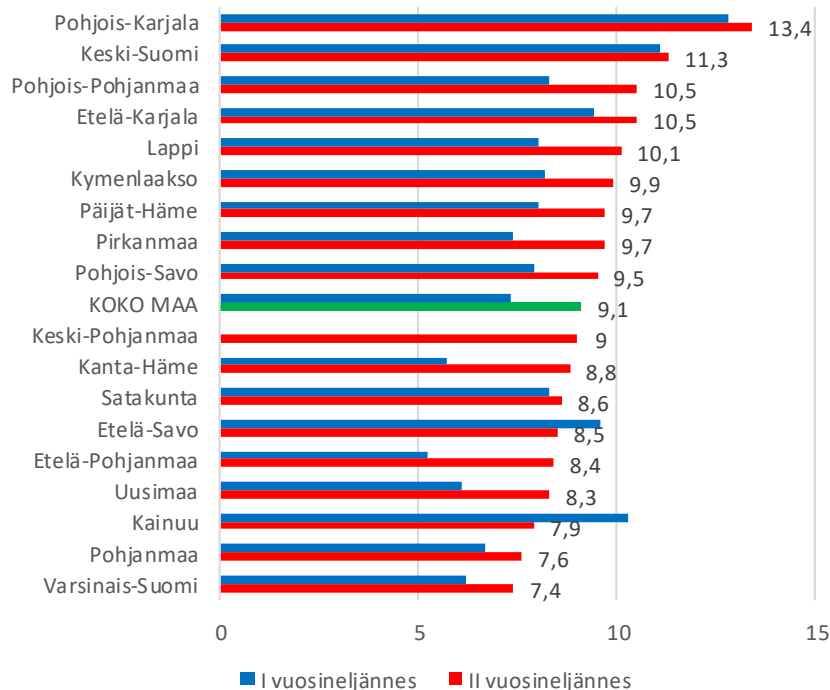

Lomautetut alueittain (vertailu)

ELY-alue	31.3.2020	30.4.2020	24.8.2020
Yhteensä	65 296	163 724	65 007
Uusimaa	20 521	59 921	28 090
Varsinais-Suomi	5 042	15 789	6 343
Pirkanmaa	5 938	14 751	6 116
Kaakkois-Suomi	3 678	7 454	2 689
Etelä-Savo	1 799	3 218	818
Pohjanmaa	2 014	5 872	2 840
Keski-Suomi	3 451	6 987	1 821
Pohjois-Savo	3 362	6 512	2 314
Pohjois-Karjala	1 804	4 346	1 381
Kainuu	773	1 603	359
Pohjois-Pohjanmaa	4 971	11 124	3 648
Lappi	2 607	5 290	1 439
Satakunta	2 530	5 033	1 771
Häme	4140	9 617	3 595
Etelä-Pohjanmaa	2 246	4 840	1 347
Ahvenanmaa	290	956	432

Lähde: URA-tietojärjestelmä, elokuun tiedot ovat epävirallisia.

Työttömyysaste I ja II kvartaalilla maakunnittain 2020

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus

Tilannekuva

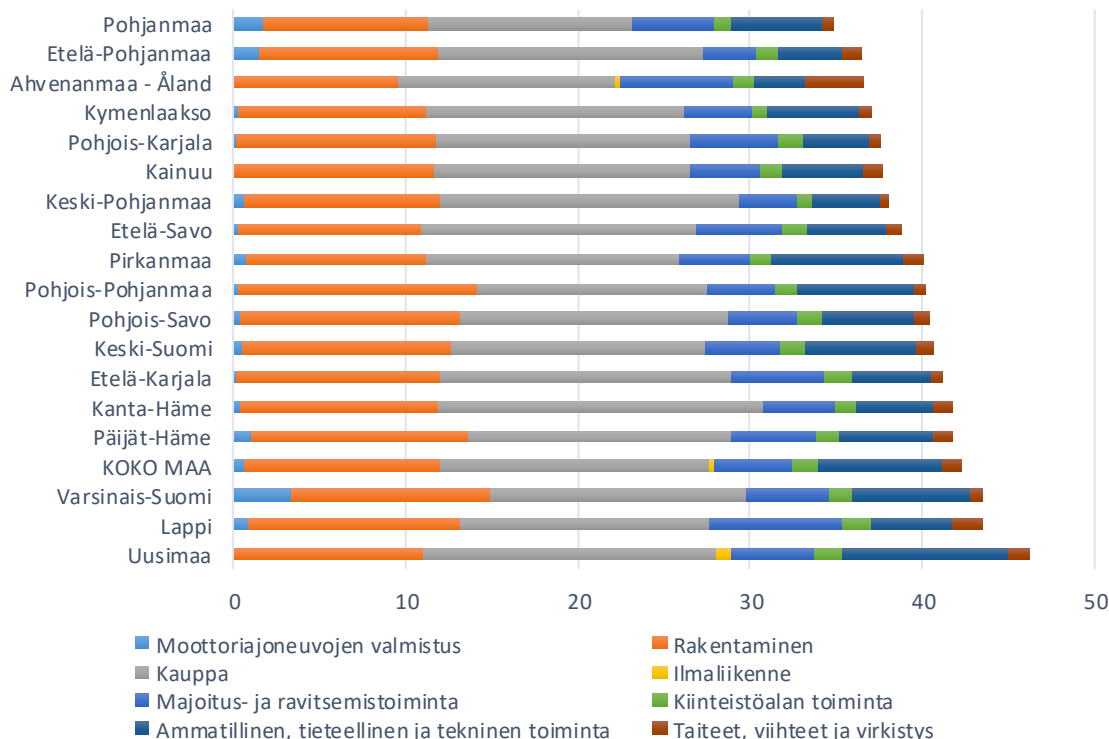
1.2. Yritysten ja työnhakijoiden tilanneseuranta | alueiden resilienssi

- Pandemian alueellisista vaikutuksista on kehitetty erilaisia malleja, jotka pyrkivät tunnistamaan kriisiin ensimmäisenä reagoivat toimialat. Näitä ovat mm.

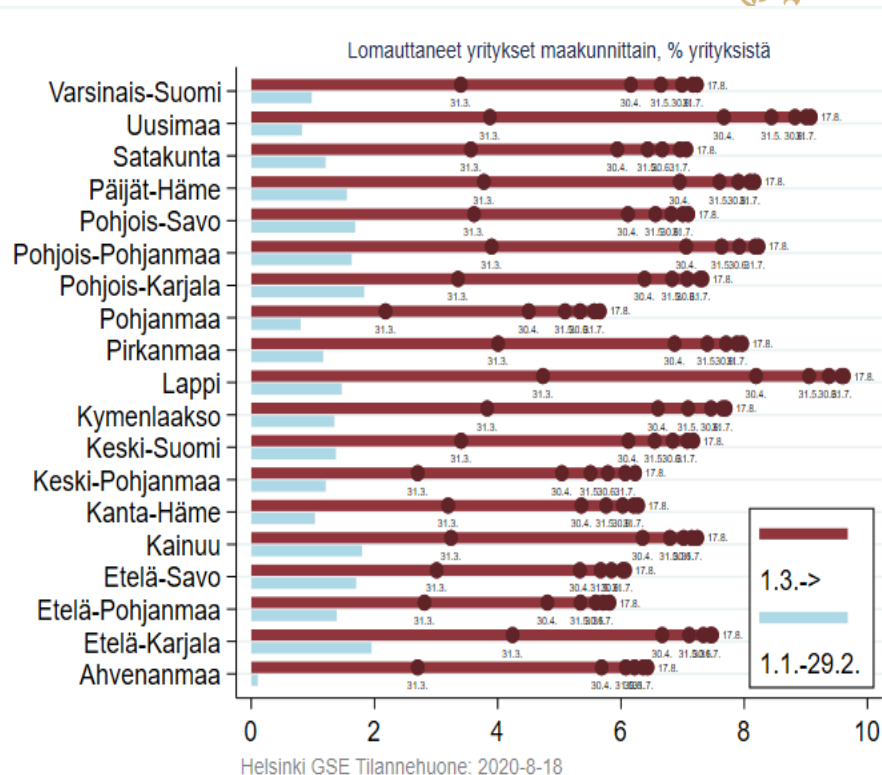
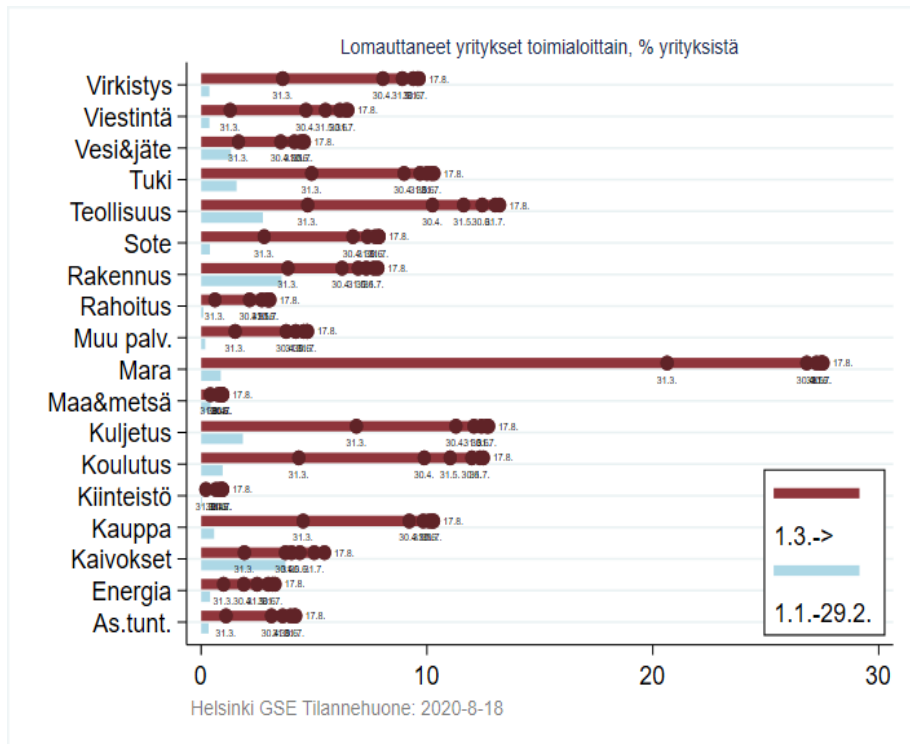
- yritykset, jotka ovat riippuvaisia kotitalouksien kulutuksesta: liikumis-, kontakti- ja matkustusrajoitukset vaikuttivat esimerkiksi hotelli- ja ravitsemisalaan, paikallisiin palveluihin (esim. kampaamot, hierojat) ja vähittäiskauppaan (apteekkeja ja ruokakauppoja lukuun ottamatta) sekä matkanjärjestäjiin
- yritykset, jotka ovat riippuvaisia globaaleista arvoketjuista: komponenttivalmistajan tehtaan sulkeminen yhdessä maassa vaikuttaa koko tuotantoketjuun
- energiantuotanto: energian tarve vähenee elinkeinotoiminnan hiljentyessä
- yksityinen sektori: julkinen sektori reagoi pitemmällä aikavälillä verotulojen laskiessa
- Lyhyellä aikavälillä riskiryhmään kuuluvat ennen kaikkea suuret kaupungit, matkailukohteet sekä kaupan keskittymät, koska niissä on runsaasti työpaikkoja, jotka ovat riippuvaisia kotitalouksien kulutuksesta.
- Kuvion lähde: Tilastokeskus, yritystoimintatilasto Riskialttiiden toimialojen määrittely OECD:n analyysin mukaan.

Riskialttiiden toimialojen työpaikkojen osuus yritysten työpaikoista maakunnittain, 2018

Tilannekuva

1.2. Yritysten ja työnhakijoiden tilanneseuranta: TOIMIALAT ja MAAKUNNAT

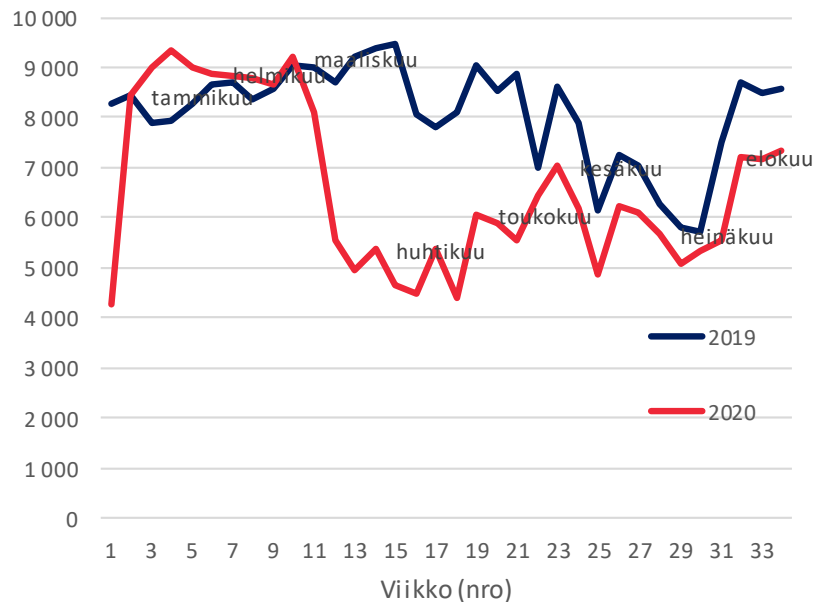
Lähde: Helsinki GSE Tilannehuone, www.helsinkigse.fi

Tilannekuva

1.2. Yritysten ja työnhakijoiden tilanneseuranta | avoimet työpaikat

Uudet avoimet työpaikat julkisessa työnvälityksessä vuosina 2019 ja 2020

- Te-hallintoon ilmoitettujen uusien työpaikkojen määrässä on selkeä laskeva trendi. Lasku oli alkanut jo helmikuussa, mutta jatkunut huomattavasti jyrkempänä koronavirukseen aikana. Huhtikuussa pudotus oli noin -50 % edellisvuoteen verrattuna. Uusia avoimia työpaikkoja edelleen selvästi vähemmän kuin viime vuonna samaan aikaan. Elokuussa eroa on noin -16 %.
- Keväällä nähty pudotus pitkäaikaisen palkkatyön (12 kk +) avoimissa paikoissa on pienentynyt.
- Elokuussa haetaan suunnilleen samoihin tehtäviin kuin keväällä ja viime vuonna. Eniten haetaan rakennustyöntekijöitä, lähihoitajia, siivoojia ja myyjiä. Näissä kärkeammateissa paikkoja on nyt kuitenkin vähemmän avoinna kuin vuosi sitten.
- Suhteessa viime vuoteen eniten ovat **lisääntyneet** mainosten jakelijoiden, elektroniikka- ja tietoliikenneasentajien ja terveydenhuollon teknisten asiantuntijoiden paikat. Myyntityöntekijöissä lienee avoinna puhelinmyyjien paikkoja ennemminkin kuin kauppakeskuksissa toimivia myyntiedustajia. Sahatavaran, paperin ja kartongin valmistuksen prosessityöntekijöitä haetaan nyt myös selvästi viime vuotista enemmän - Onko kyse satunnaisuudesta tässä elokuussa?
- Eniten ovat **vähentyneet** koneasentajien ja -korjaajien, raskaiden ajoneuvojen kuljettajien, tarjoilutyöntekijöiden, ravintola- ja suurkeittiötyöntekijöiden, sekä varastotyöntekijöiden paikat.

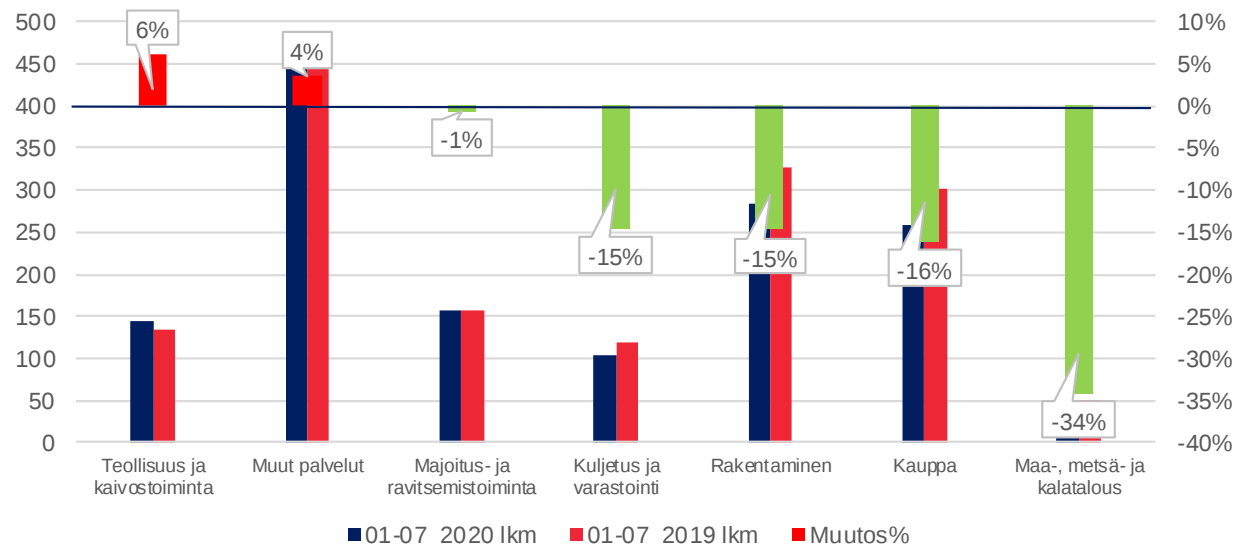
Tilannekuva

1.2. Yritysten ja työnhakijoiden tilanneseuranta | konkurssiasiat

Konkurssien määrä väheni tammi–heinäkuussa 2020 edellisvuodesta 6,0 prosenttia

Vireille pannut konkurssit, päätoimialat

Vireille pantujen konkurssien määrä kasvoi teollisuuden ja kaivostoiminnan sekä muiden palveluiden päätoimialoilla. Muiden palveluiden päätoimiala käsittää mm. informaatio- ja viestintäpalvelut, rahoitus- ja vakuutustoiminnan, kiinteistöalan toiminnan, ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan, hallinto- ja tukipalvelut, koulutuspalvelut, terveys- ja sosiaalipalvelut sekä taide-, viihde- ja virkistystoiminnan.

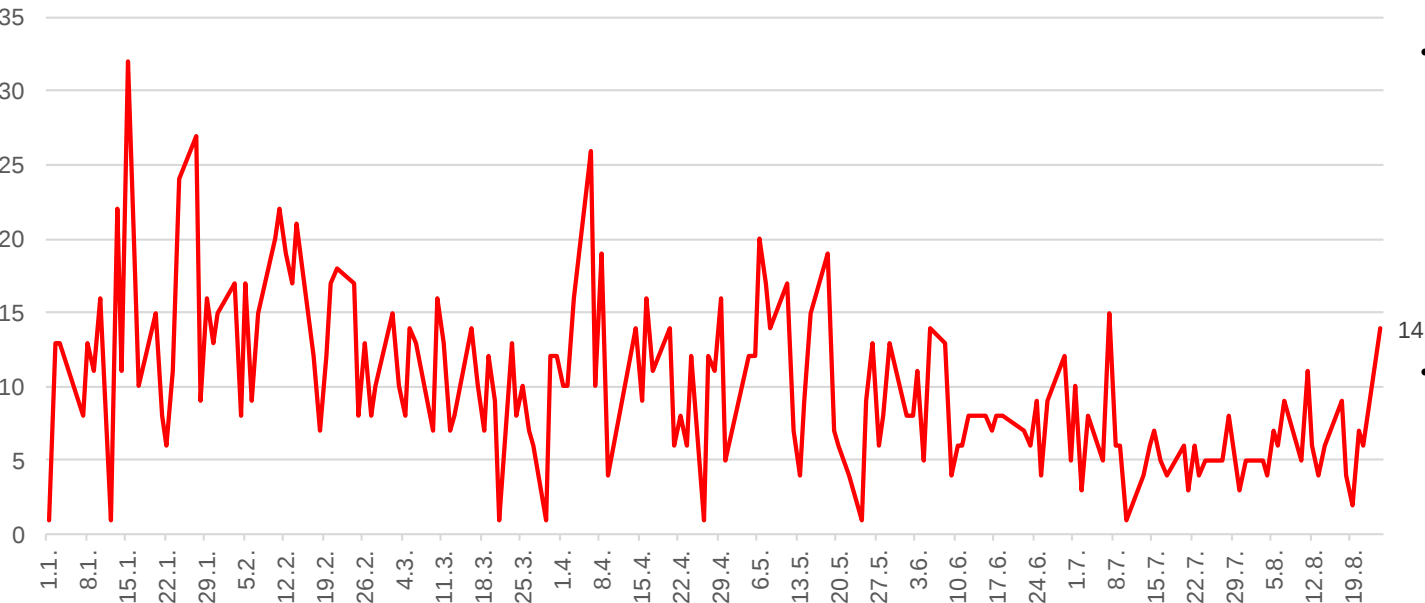
Konkurssien määrä väheni maa-, metsä- ja kalatalouden, rakentamisen, kaupan, kuljetuksen ja varastoinnin sekä majoitus- ja ravitsemistoiminnan päätoimialoilla. Lukumääräisesti eniten konkurssit vähenivät rakentamisen sekä kaupan päätoimialoilla. Aloilla pantiin vireille 42 konkurssia vähemmän kuin vuotta aiemmin, mikä on rakentamisen päätoimialalla 12,8 prosenttia ja kaupan päätoimialalla 14,0 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Konkurssit [verkköjulkaisu].
ISSN=1798-4424. Heinäkuu 2020. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 27.8.2020].
Saantitapa: http://www.stat.fi/til/konk/2020/07/konk_2020_07_2020-08-26_tie_001_fi.html

Lähde: Konkurssit 2020, toukokuu. Tilastokeskus

Vireille tulleet konkurssihakemukset (kpl)

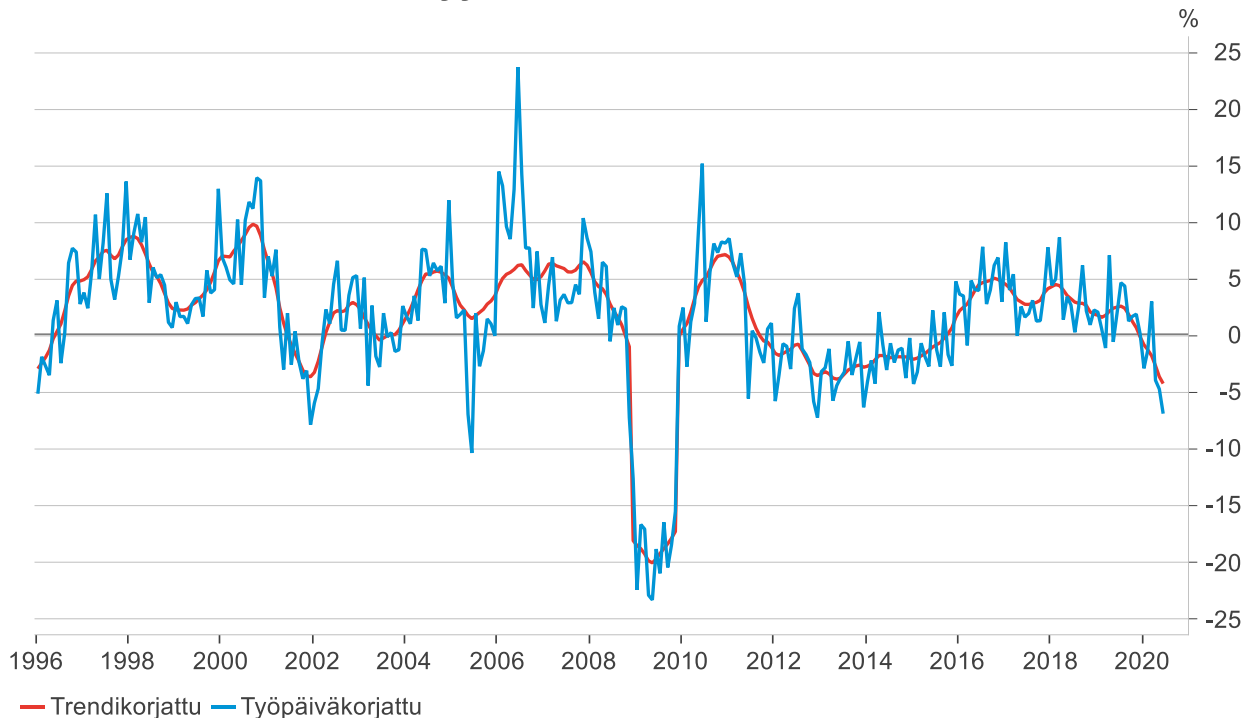
Tilanne 24.8.2020

- Käräjäoikeuteen lähetetyissä konkurssi- ja velkajärjestelyhakemuksissa ei vielä 24.8. mennessä ole näkyvissä selkeää ja suurta kasvupiikkiä koronaviruksen vuoksi. Yritykset ovat selviytyneet kesän yli valtion ja omien rahoitus- ja tuki-instrumenttien avulla
- Konkurssien osalta tulee huomioida, että myös lainsäädännöllisiä toimia on tehty konkurssien estämiseksi: Konkurssilain väliaikaisella muutoksella, joka on voimassa 1.5.-31.10.2020, on rajoitettu velallisen asettamista konkurssiin velkojan hakemuksesta.

Lähde OM: **HUOM!** Luvut täydentyvät noin 3 päivän viiveellä

Teollisuustuotannon volyymin muutos vuodentakaisesta

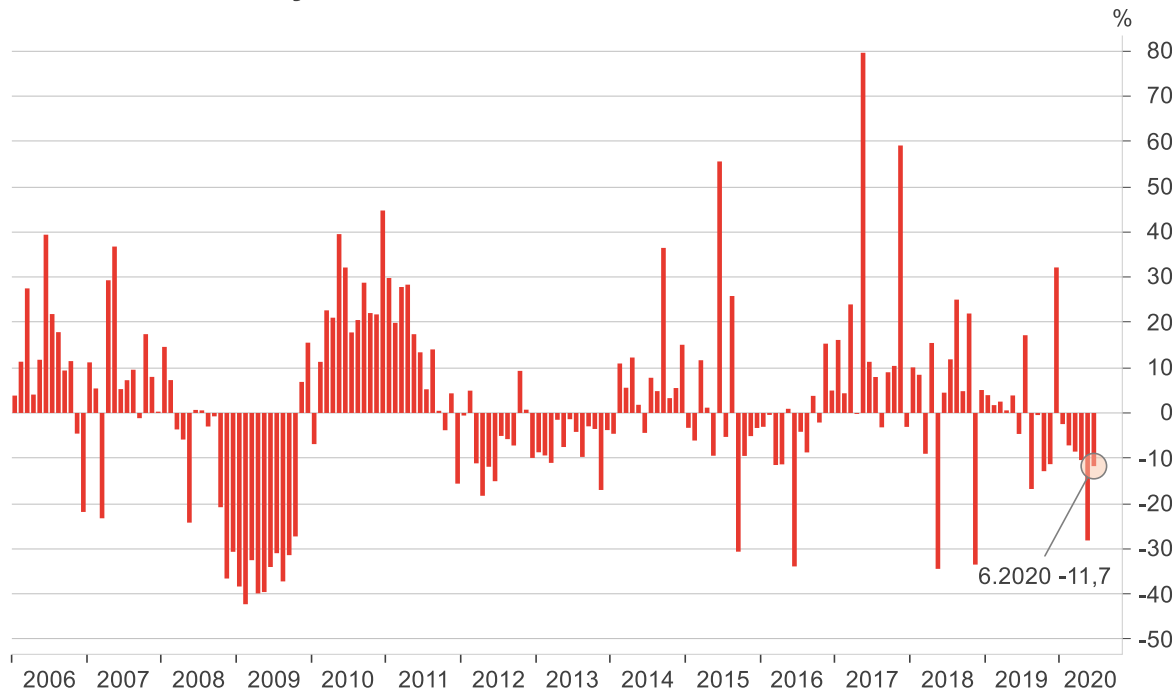

- Kausitasoitettu teollisuustuotanto laski kesäkuussa 0,8 % edellisestä kuukaudesta.
- Teollisuuden työpäiväkorjattu tuotanto oli vuoden 2020 kesäkuussa 6,9 % pienempi kuin vuoden 2019 toukokuussa.
- Teollisuustuotannon lasku on jatkunut huhtikuusta asti.
- Suomen teollisuus on selvinnyt useita muita maita vähäisemmillä vaurioilla, koska Suomessa tuotanto on pysynyt käynnissä. Kansainvälisesti teollisuustuotannossa on nähty suuria kasvulukuja jyrkästä pudotusta toipuessa, mistä on ennusteiden mukaan vetoapua Suomen teollisuudelle ja viennille.
- Seuraava 10.9.

Lähde: Tilastokeskus ja Macrobond.

Tehdasteollisuus yhteensä

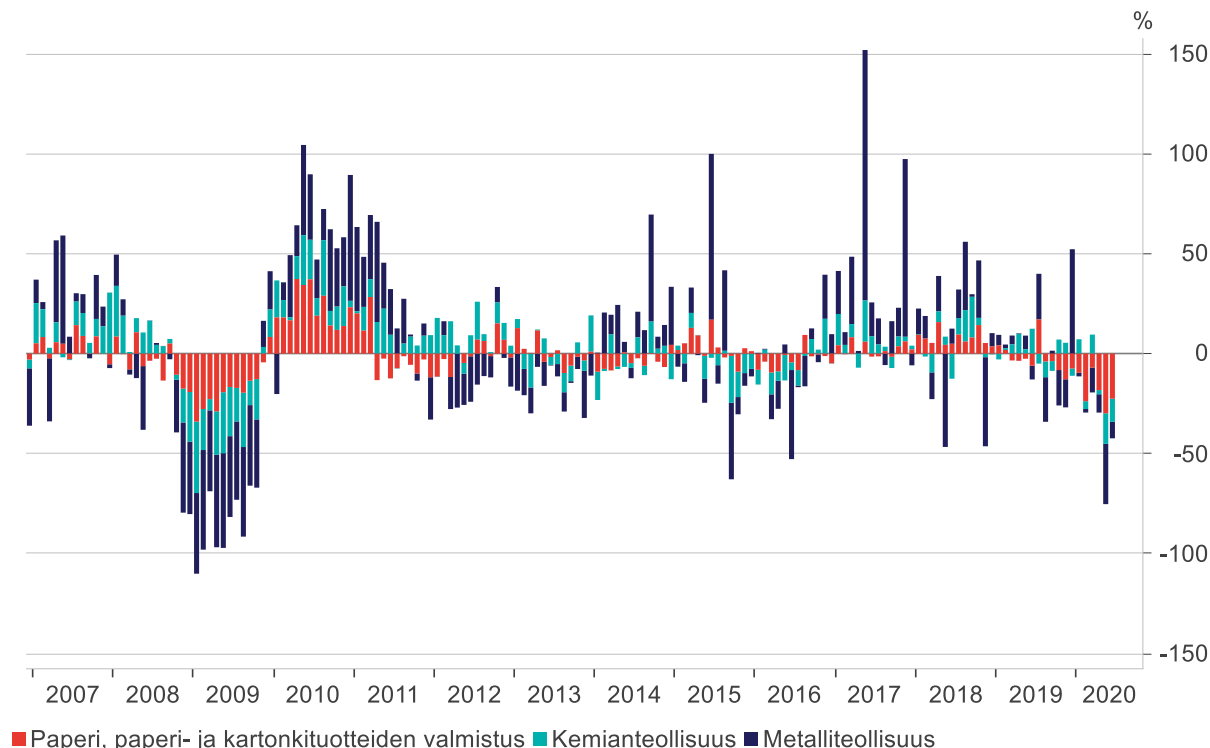
Lähde: Tilastokeskus ja Macrobond.

Teollisuuden uudet tilaukset, muutos vuodentakaisesta

- Teollisuuden uusien tilausten arvo oli vuoden 2020 kesäkuussa 11,7 % pienempi kuin vuotta aikaisemmin.
- Tammi-kesäkuun aikana tilaukset vähenivät 11,3 % vuodentakaisesta.
- Tilaukset ovat laskeneet yhtäjaksoisesti kuusi kuukautta.
- Voimakkaat heilahtelut ovat tyypillisiä, sillä suuret tilaukset kohdistetaan tilastoitavalle kuukaudelle sellaisenaan.
- Seuraavat 10.9., 9.10., 10.11., 10.12.

Tilannekuva

1.3. Toimiala-analyysi | kriisin vaikutus toimialoihin; TEOLLISUUDEN TILAUKSET

Lähde: Tilastokeskus ja Macrobond.

Eri teollisuudenalojen uudet tilaukset, muutos vuodentakaisesta

Yritykset saivat heinäkuussa uusia tilauksia vuodentakaista vähemmän kaikilla teollisuuden toimialoilla.

Paperi, paperi- ja kartonkituotteiden valmistus

- toimialalla tilaukset laskivat 22,6 % vuodentakaisesta, mikä oli pienempi pudotus kuin edellisvuonna

Kemianteollisuus

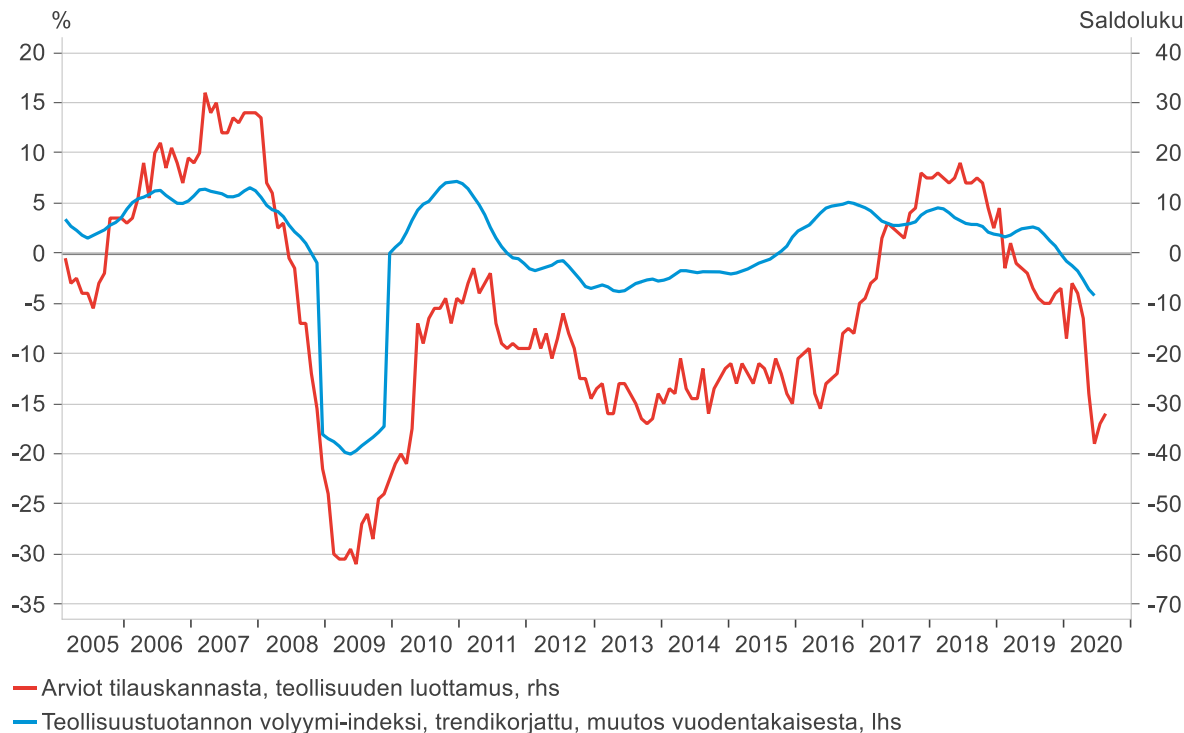
- tilaukset laskivat 11,6 % edellisvuodesta, mikä oli pienempi pudotus kuin edellisvuonna

Metalliteollisuus

- tilaukset laskivat 8,3 % vuodentakaisesta, mikä oli pienempi pudotus kuin edellisvuonna.

Tilannekuva

1.3. Toimiala-analyysi | kriisin vaikutus toimialoihin; TEOLLISUUDEN tilauskanta-arvio ja toteutunut tuotanto

Lähde: EK, Tilastokeskus ja Macrobond.

Teollisuuden tilauskanta-arvio ja toteutunut tuotanto

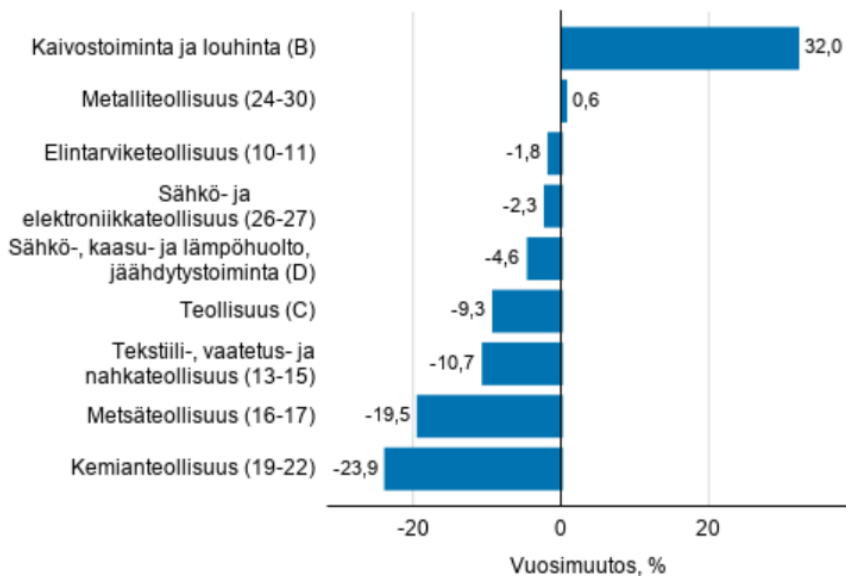
- Elinkeinoelämän luottamusindikaattori sisältää teollisuusyritysten tuotanto-odotusten lisäksi arvioista tilauskannasta ja valmisvarastoista normaaliin verrattuna.
- Tilauuskanta-arviot paranivat hieman elokuussa, mutta ovat yhä heikolla tasolla.
- Pudotuksen pysähtymisestä huolimatta tulevaan tilaukantaan liittyy suurta epävarmuutta maailmantalouden kehityksen vuoksi. Toistaiseksi suurten vientiyhtiöiden tilauskirjat ovat kannatelleet teollisuutta. Investointihyödykkeiden tilausyykli ovat usein hitaita, minkä vuoksi vaikutukset Suomen teollisuuteen nähtäneen osin viiveellä.
- Arviot tilauskannasta ovat ennakoineet tuotannon toteutunutta kehitystä.

Tilannekuva

1.3. Toimiala-analyysi | kriisin vaikutus toimialoihin; liikevaihdon vuosimuutos TEOLLISUUS ja PALVELUT

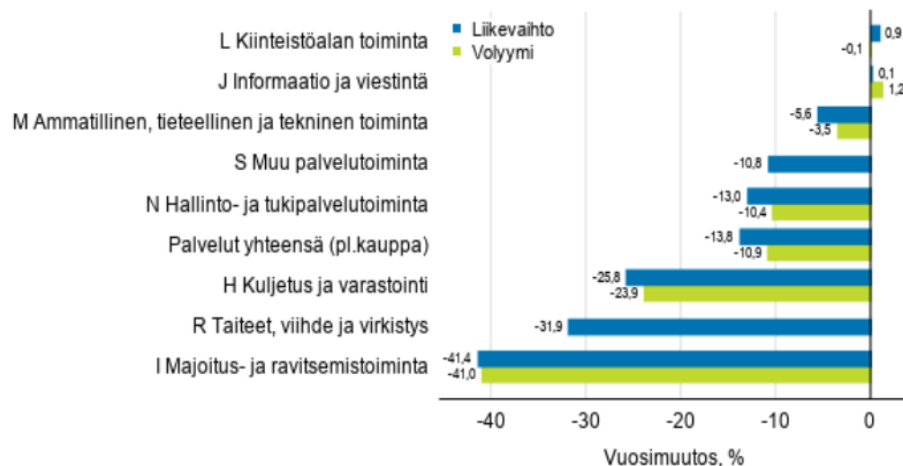

Teollisuuden työpäiväkorjatun liikevaihdon vuosimuutos toimialoittain, kesäkuu 2020, %
(TOL 2008)

Suomen virallinen tilasto (SVT): Teollisuuden liikevaihtokuvaaja [verkkojulkaisu].
ISSN=1798-5943. Kesäkuu 2020. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 28.8.2020].
Saantitapa: http://www.stat.fi/til/tlv/2020/06/tlv_2020_06_2020-08-14_tie_001_fi.html

Palvelualojen työpäiväkorjatun liikevaihdon ja volyymin vuosimuutos, kesäkuu 2020, % (TOL 2008)

Suomen virallinen tilasto (SVT): Palvelualojen liikevaihtokuvaaja [verkkojulkaisu].
ISSN=1799-0971. Kesäkuu 2020. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 28.8.2020].
Saantitapa: http://www.stat.fi/til/plv/2020/06/plv_2020_06_2020-08-13_tie_001_fi.html

Tilannekuva

1.3. Toimiala-analyysi | kriisin vaikutus toimialoihin; PALVELUT

MATKAILU

- **Yleisnäkymä:** Kotimaanmatkailu käynnistyi kesäkuukausina, alueellinen vaihtelu oli kuitenkin huomattavaa. Median luoma mielikuva kaikkien aikojen matkailukesästä oli virheellinen. Kotimaan matkailukysyntä ei riittänyt täyttämään ulkomaisten matkailijoiden puuttumista ja suomalaisten ulkomaanmatkailusta aiheutuvaa kysyntää. Matkailuyritysten konkurssiaallon välttämiseksi kansainväliselle liike- ja vapaa-ajan matkustamiselle on löydettävä korona-turvalliset edellytykset.
- **Kysyntä:** Kotimaanmatkailu ja rajapäästösten myötä myös matkailu lähialueilta vilkastui heinäkuussa. Arvion mukaan kotimaanmatkailussa päästiin kansallisella tasolla lähelle normaalia heinäkuuta. TEM:n yhteistyössä STM:n kanssa laatimat ohjeet turvalliseen kotimaanmatkailun käynnistämiseen Suomessa sekä alan yritysten omat ohjeistukset ja omavalvonta tukivat kysynnän käynnistymistä.
- **Tarjonta:** Etätyösuositus ja kokoontumisrajoitukset ovat rajoittaneet tapahtumatoimintaa. Kotimaanmatkailukohteet ovat saaneet näkyvyyttä uusien markkinointikohdennusten myötä. Kesällä hyvin käynnistynyt matkustajaliikenne Suomen ja Viron/Latvian välillä on uudelleen huonontunut epävarmuuden vuoksi. Junamatkustaminen on käynnistynyt. Viking Line ja Finnair ilmoittivat yt-neuvotteluiden aloittamisesta.
- **EU-toimenpiteet:** Elpymissuunnitelmasta ja matkailun osuudesta kokonaisuudessa käydään keskustelua.
- **Nouseva uhka:** Rajapäästösten lyhyt aikajänne vaikeuttaa matkailuyritysten varautumista matkailijoiden saapumiseen ja markkinointitoimenpiteisiin. Lappi on ulkomaisten vapaa-ajan matkailijoiden talvikohde; ulkomaisten matkailijoiden saapuminen tulevana talvena on kriittistä alueen matkailuyritysten tulevaisuudelle. Matkailuyrittäjät ja -työntekijät eivät taloudellisesti kestä toiminnan uusien rajoitusten.

Tilannekuva

1.3. Toimiala-analyysi | kriisin vaikutus toimialoihin; PALVELUT

LUOVAT ALAT

- **Yleisnäkymä:** Digitaaliset sisällöt (av-tuotannot, äänikirjat) ovat osin hyötyneet tilanteesta, yritysten tilanne on polarisoitunut vahvasti. Muilta osin näkymät ovat huonot tai heikot. Yleisö liikkuu varovaisesti ja kv-toiminta hiipuu matkustusrajoitusten vuoksi. Median kirjoittelun pelätään aiheuttavan paniikkia ja pitkälle jatkuvaa peruutusten aaltoa. Kustannustuki ei ehtojensa vuoksi toimi suurelle osalle toimijoita. Tilanne on aiheuttanut yrityksille myös ennakoimattomia uusia kuluja.
- **Kysyntä:** Palveluiden ostot ja elämystoiminta ovat lamassa (tapahtumatuotanto lv -90%, arkkitehtitoimistot lv -15%, mediamyynti -35% - n. 200 milj. €, musiikkitapahtumia on peruttu yli 8000 tapahtumaa, lv -300 milj. €) Erityisesti äänikirjat ovat hyötyneet tilanteesta ja kustannuspuolella onkin tästä johtuen polarisaatiota.
- **Tarjonta:** Usealla sektorilla on lomautuksia ja tulossa konkurssseja, tarkempia tietoja seuraavassa arviossa. Erityisesti markkinoinnin ja brändäyksen palveluiden supistuminen on huolestuttavaa. Kasvavilla sektoreilla (av-tuotanto) on akuutti työvoimapula koska ulkomaiset tuotannot haluavat kuvata Suomessa turvallisten olojen vuoksi.
- **Nouseva uhka:** Tilanteen pitkittyessä elämysten kulutustottumukset muuttuvat ja esim. Amazon pääsee valtaamaan sisältömarkkinoita. Kuntatalouden muutokset vähentävät hankintoja ja tuotanto supistuu. Tapahtuma ja palvelutuotannon osalta jäämme ulkomaisen tuotannon varaan. Muotoilu-, markkinointi- ja brändäyspalveluiden käyttö yrityksissä vähenee ja arvonluonnin mahdollisuudet supistuvat.

Sosiaali- ja terveystoimiala, yksityiset tuottajat

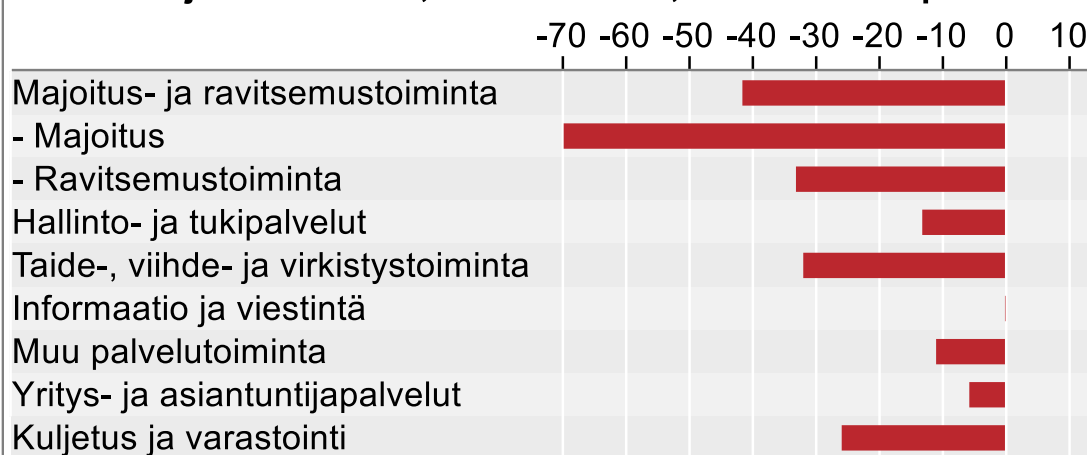
- Lääkärillä käynnit vähenivät huhtikuussa verrattuna tammikuuhun noin 33 prosenttia (297 953 käyntiä vähemmän). Merkittävä pudotus oli useimmissa muissakin terveydenhuoltoalan ammattiryhmien käynneissä ja esim. suuhygienisteillä peräti 69 prosenttia.
 - Epäselvyys julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöstä:
 - Vaikeuttaa hoitoon pääsyä ja kasvattaa hoitovelkaa
 - Vaikeuttaa lapsiperheiden työssäkäyntiä
 - Vaikeuttaa testaamista ja työssäkäyntiä
- > Tarve julkisen ja yksityisen yhteistyölle korostunut syksyn flunssa-ajan kynnyksellä ja talouden käynnissä pitämiseksi
- Koronaepidemia ja rajoitustoimet ovat nopeuttaneet etä- ja digitaalisten palveluiden käyttöönottoa. KELA on ryhtynyt korvaamaan myös yksityisen lääkärin etäpalveluja. Digitaalisia ja teknologisia ratkaisuja hyödynnetään entistä laajemmin sote-kentällä palvelujentuottamisessa koronakriisin jälkeenkin.
 - Hyvinvointialan HALI ry:n selvityksen mukaan kolmella suurimmalla terveystaloudella yksityisellä palveluntuottajalla lääkäreiden digi-vastaanottojen määrä on kasvanut keväällä peräti 163 prosentilla.

Tilannekuva

1.3. Toimiala-analyysi | kriisin vaikutus toimialoihin; PALVELUT

Palvelualojen liikevaihto, kesäkuu 2020, vuosimuutos prosenttia

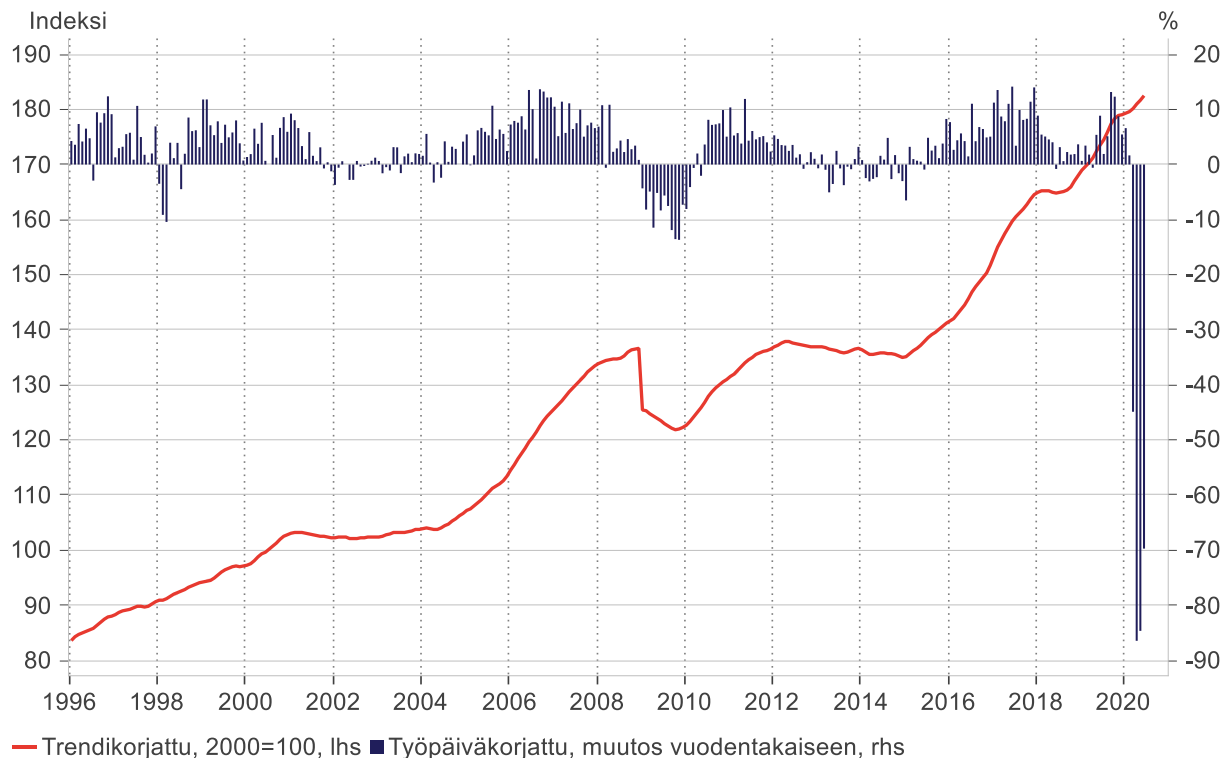
Lähde: Tilastokeskus ja Macrobond.

Palvelualojen työpäiväkorjattu liikevaihdon muutos kesäkuussa 2020 verrattuna vuodentakaiseen:

- Palvelualat yhteensä -13,8 %
- Majoitus- ja ravitsemus -41 %
- Taide & viihde -32 %
- Kuljetus -26 %
- Suurista pudotuksista huolimatta lasku oli kaikilla päätoimialoilla hieman loivempaa kuin aiempina kuukausina.
- Seuraavilla dioilla näkyy kunkin pidemmän ajan kehitys.

Tilannekuva

1.3. Toimiala-analyysi | kriisin vaikutus toimialoihin; PALVELUT, Liikevaihto majoitustoiminta

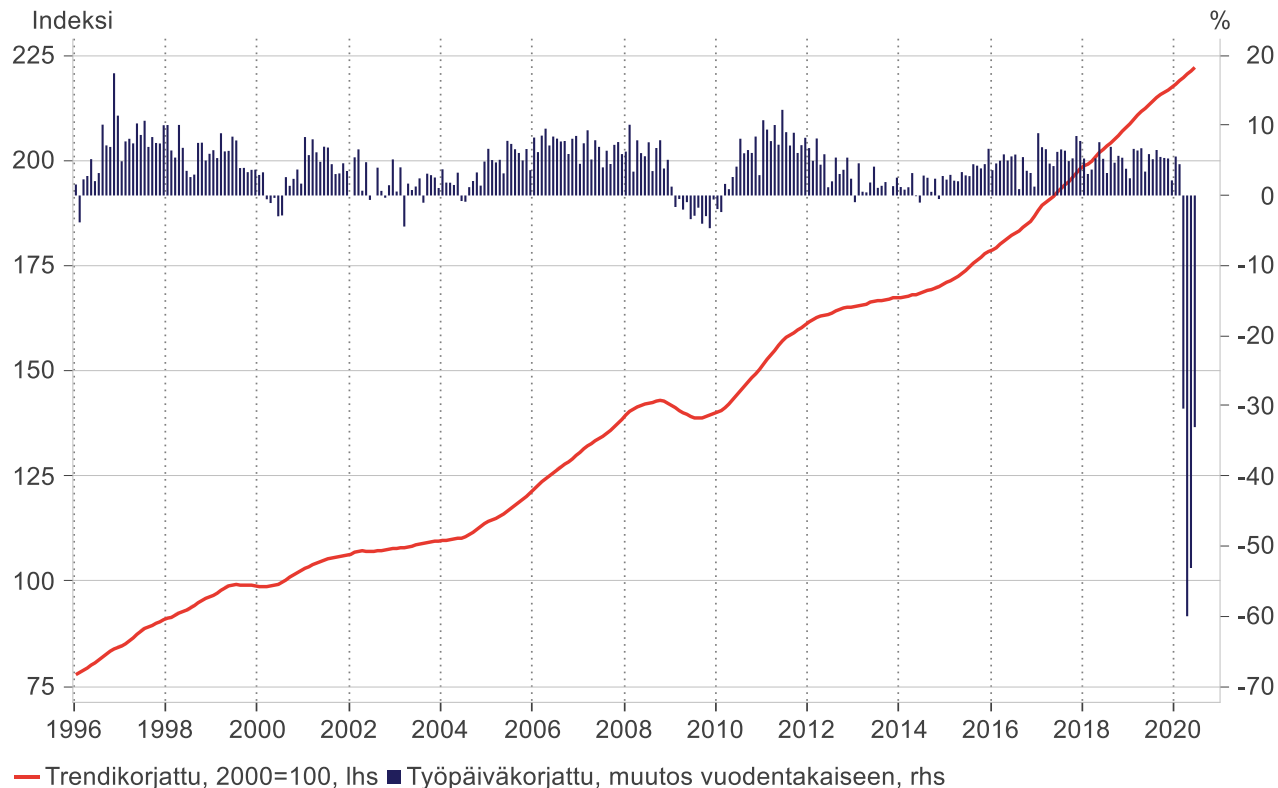

Lähde: Tilastokeskus ja Macrobond.

- Palvelualojen päätoimialoista heikoiten kehittyi vuoden 2020 kesäkuussa majoitus- ja ravitsemistoiminta.
- Majoitustoiminnassa liikevaihto putosi 70 % huhtikuussa edellisvuoden vastaavasta ajankohdasta.
- Seuraava 14.9., 15.10.

Tilannekuva

1.3. Toimiala-analyysi | kriisin vaikutus toimialoihin; PALVELUT, liikevaihto ravitsemustoiminta

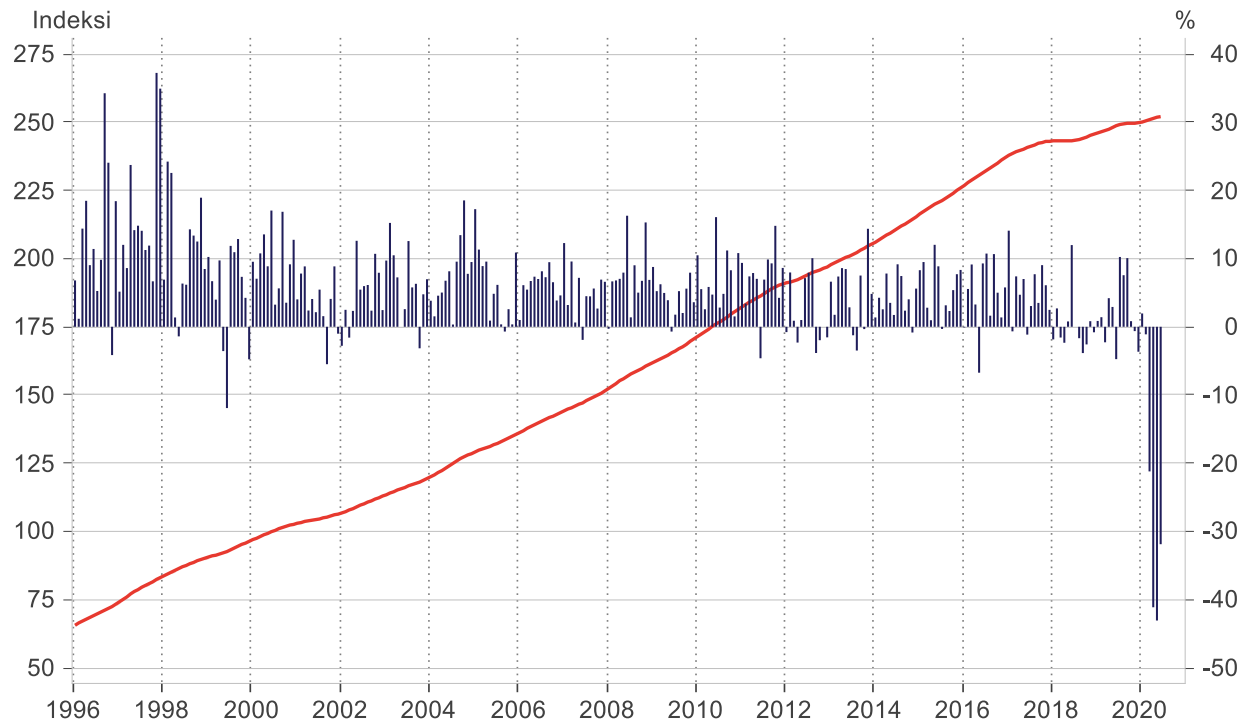

- Ravitsemustoiminnan liikevaihto laski 33 % kesäkuussa edellisen vuoden kesäkuuhun verrattuna.

Lähde: Tilastokeskus ja Macrobond.

Tilannekuva

1.3. Toimiala-analyysi | kriisin vaikutus toimialoihin; PALVELUT, Palvelujen liikevaihto: taide, viihde ja virkistys

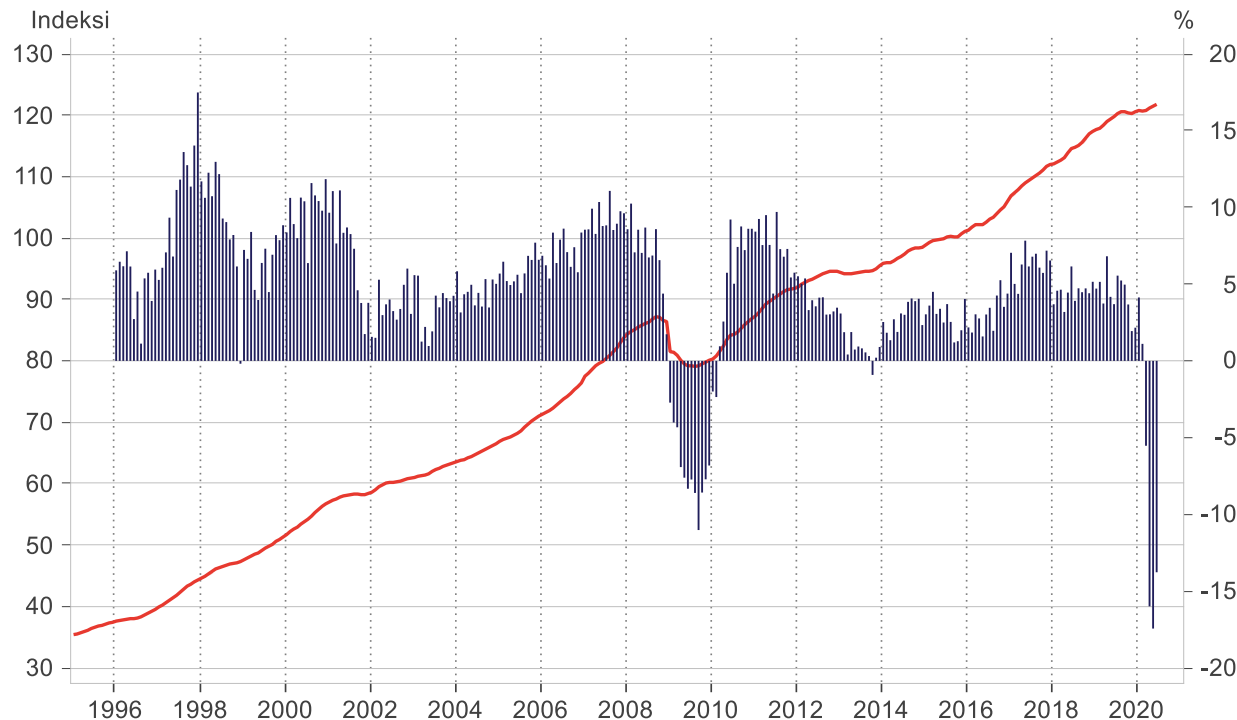
— Trendikorjattu, 2000=100, lhs ■ Työpäiväkorjattu, muutos vuodentakaiseen, rhs

Lähde: Tilastokeskus ja Macrobond.

- Taiteet, viihde ja virkistys -toimialan työpäiväkorjattu liikevaihto putosi 32 % vuoden 2019 kesäkuuhun verrattuna.
- Toimialan liikevaihto on kasvanut tasaisesti ja suhdanteista riippumatta koronakriisiin asti, vaikkakin liikevaihdon hiipumista on ollut näkyvissä jo vuodesta 2018 lähtien.

Tilannekuva

1.3. Toimiala-analyysi | kriisin vaikutus toimialoihin; PALVELUT, Palvelujen liikevaihto, muut palvelut yhteensä

— Trendikorjattu, lhs ■ Työpäiväkorjattu, muutos vuodentakaiseen, rhs

- Palvelualojen liikevaihdoltaan suurimman eli kuljetuksen ja varastoinnin toimialan liikevaihto laski kesäkuussa 26 % vuodentakaisesta.
- Kokonaisuudessaan muut palvelut laski 14 %.

--- Muut palvelut yhteensä sisältää:

- H Kuljetus ja varastointi
- I Majoitus ja ravitsemistoiminta
- J Informaatio ja viestintä
- L Kiinteistöalan toiminta
- M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta
- N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta
- R Taiteet, viihde ja virkistys
- S Muu palvelutoiminta

Lähde: Tilastokeskus ja Macrobond.

Tilannekuva

1.3. Toimiala-analyysi | kriisin vaikutus toimialoihin; KAUPPA

Yleistä

- Useat yritykset ovat viivästäneet nyt investointejaan ja investointisuunnitelmiaan, mikä heikentää varsinkin erikoiskaupan tuottavuutta ja kotimaisten yritysten kansainvälistä kilpailuasemaa.
- Vähittäiskaupassa työskenteli ensimmäisen puolen vuoden aikana keskimäärin 21 500 työllistä vähemmän kuin vastaavana aikana viime vuonna. Koronakriisi ei vielä näy tukkukaupan työllisyydessä. Rakentamisen voimakas suhdanne on tukenut työllisyyttä.
- Teollisuuden synkkenevät näkymät heijastuvat tukkukauppaan viiveellä ja voivat näkyä tukkukaupan liikevaihdossa toden teollavasta syksyllä.

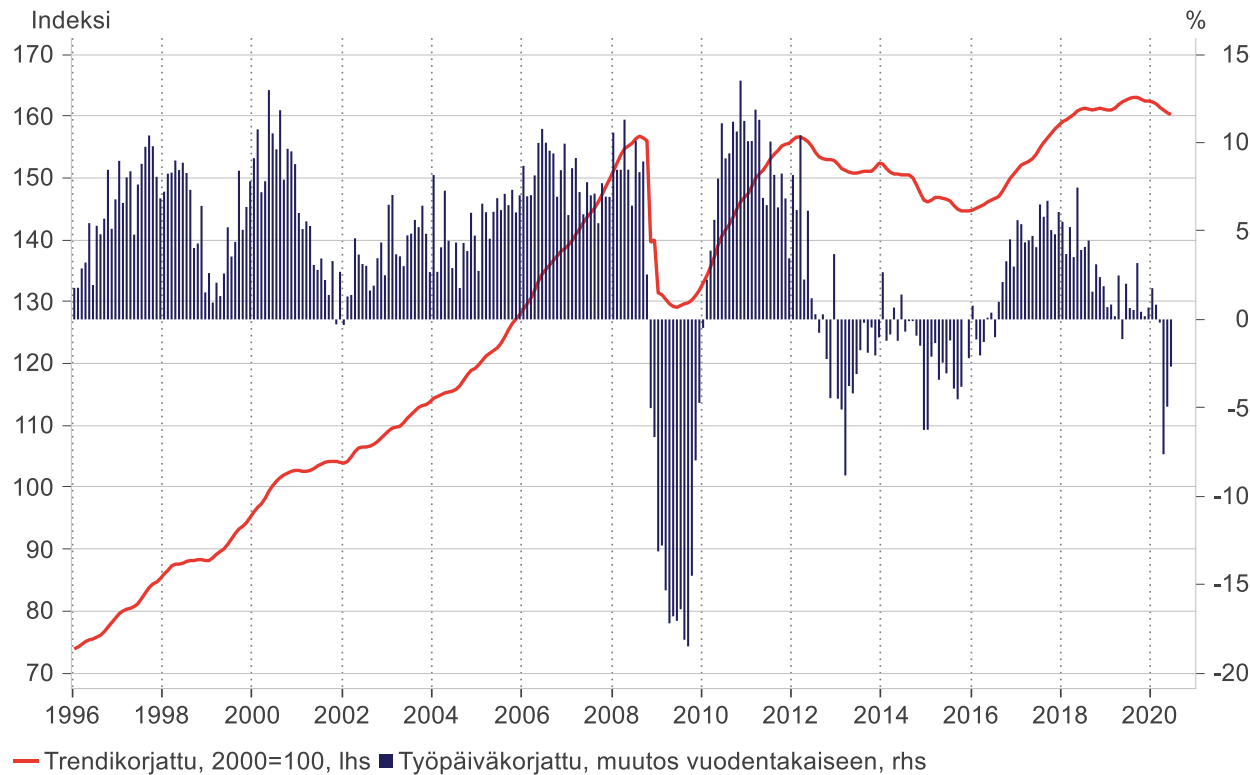
Arvioita mahdollisen toisen koronavirusaallon vaikutuksista

- Jos koronaviruksen toinen aalto leviää ja voimistuu Suomessa ja Euroopassa, vaikutukset suomalaiseen kauppaan ovat rajut.
 - Osa teollisuuden ja palvelujen lomautuksista muuttuu työttömyydeksi ja työttömyys rakenteellistuu. Tämä lisää epävarmuutta, vähentää ostovoimaa ja kotitalouksien kulutusta.
 - Palvelualojen yritysten määrä romahtaa, ja niiden työpaikat, osaaminen ja investoinnit menetetään useaksi vuodeksi.
 - Varsinkin käyttö- ja erikoiskauppojen konkurssit kasvavat ja kansainväliset suuret ketjut ja digikaupat valtaavat markkinoita.
- Ravintoloiden, viihde- ja kulttuuripalveluiden, liikuntapalveluiden ja muiden henkilökohtaisten palveluiden käyttö vähenee, kotipiirissä oleskelu kasvaa ja siihen liittyvien tuotteiden kuten päivittäistavaroiden kulutus kasvaa. Kasvuvaikutus ei kuitenkaan ole yhtä iso kuin aikaisemmin.
- Kaiken kaikkiaan koronakriisin pitkittyminen leikkaisi vähittäiskaupan kasvun ensi vuonna ja nopeuttaisi työpaikkojen häviämiä.
 - Vähittäiskaupan liikevaihdon määrä kasvaisi tänä vuonna aikaisemmin ennustetun 2,5 prosentin sijasta vain prosentin. Ensi vuonna vähittäiskaupan liikevaihdon määrä supistuisi.
 - Vähittäiskaupan työpaikkojen katoaminen nopeutuisi. Kun viime vuonna alalta hävisi 10 000 työpaikkaa, ja edellä ennustettiin työllisten määrän vähenevän tänä vuonna edelleen 13 000–14 000:lla, työpaikkojen katoaminen kiihtyisi jopa 20 000:een.

Lähde: Kaupan Liitto 20.8.2020

Tilannekuva

1.3. Toimiala-analyysi | kriisin vaikutus toimialoihin; KAUPPA, liikevaihto tukku- ja vähittäiskauppa

Lähde: Tilastokeskus ja Macrobond.

- Tukku- ja vähittäiskaupan liikevaihto heikkeni kesäkuussa 2,5 % vuodentakaisesta.
- Toimialan sisällä on suurta vaihtelua myynnin kehityksessä, koska koronakriisi on kohdellut eri tavoin esimerkiksi ruokakauppaa ja vaate- ja kenkäkauppaa.

Tilannekuva

1.3. Toimiala-analyysi | kriisin vaikutus toimialoihin; TEOLLISUUS, valmistava teollisuus

- **Yleisnäkymä:** Arviot loppuvuoden näkymistä vaihtelevat yrityskohtaisesti, mutta ovat epävarmuuden ja kysynnän heikkouden vuoksi sumuisia ja pessimistisiä. Muutamat positiiviset uutiset liittyvät lomautusten osittaisiin päättymisiin (esim. Valmet Automotive) ja tuoreisiin arvioihin Saksan teollisuuden elpymisen merkeistä.
- **Tilanteen pitkittymisen vaikutukset:** vaikka tilauksia ei peruttaisikaan, on keväällä alkaneella ja yhä edelleen jatkuvalla myynnin tyssäämisellä ja kysynnän romahtamisella pitkäkestoisia negatiivisia vaikutuksia tuotantoon, työllisyyteen ja yritysten kassatilanteeseen.
- **Kysyntä:** Myynti ja uudet tilaukset ovat jäissä. Tilauksia on viivästetty. Yleinen epävarmuus vaikuttaa kuluttajakysyntään, minkä vuoksi teollisuudenkin investointipäätökset odottavat varmempia aikoja.
- **Tarjonta:** Yritykset raportoivat komponenttipulan haittaavan yhä toimintaa jonkin verran (Teknologiateollisuuden korona-pulssi). Logistiikkakustannukset ovat normaalia korkeampia.
- **Työvoima:** Yritykset ovat lomauttaneet ja irtisanoneetkin työvoimaa sekä ennakoivat lomautustarpeen jatkuvan syksyn aikana (20,4 % teknologiateollisuuden pulssi-kyselyyn vastanneista kone- ja metallituoteteollisuuden yrityksistä 6.8.2020). Huolto-, asennus-, auditointi- jne. asiakkaalla tehtäviä töitä haittaavat valtioiden ja yritysten määräämät liikkumisrajoitukset. Rajojen avautuminen kesällä helpotti, mutta pandemian toisen aallon uhka luo ennakoimattomuutta, mikä todellisten rajoitusten lisäksi vaikeuttaa tilannetta.
- **Hankintaketju:** globaalisti toimivassa alihankintaketjussa tuotannon hankaluudet kulkevat ketjussa molempiin suuntiin, jolloin vaikutus yhteiskunnalle kumuloituu.
- **Metallinjalostus:** yritykset arvioivat tilanteensa heikentyvän syksyn aikana (Teknologiateollisuuden korona-pulssi)
- **Elektroniikka- ja sähköteollisuus:** yritysten arvio tilanteestaan nyt ja syksyn aikana on parempi kuin alkukesällä (Teknologiateollisuuden korona-pulssi)
- **Nouseva uhka:** Kysyntä ja myynti on edelleen jäissä, mistä johtuen tuotannon katkosten todennäköisyys kasvaa ja kesto pitenee, jolloin yritysten kassan kestävyys on koetuksilla. Epävarmuus ja ennakoimattomuus rajat ylittävän työmatkaliikenteen rajoituksista jaehdoista hankaloittaa sekä työvoiman liikkumista että asiakaskäyntejä (myynti, käyttöönottoauditoinnit, huolto).

Tilannekuva

1.3. Toimiala-analyysi | kriisin vaikutus toimialoihin; TEOLLISUUS, metsäteollisuus

- **Nouseva uhka: Mahdolliset Valko-Venäjän pakotteet.**
- Verrattaessa vuoden takaiseen metsäteollisuuden tuotanto väheni kesäkuussa keskimäärin 6,9 prosenttia vuoden 2019 kesäkuusta. Näkymä ei ole metsäteollisuudessa hyvä, vaikka vielä kesäkuussa tuotannon lasku oli muuta tehdasteollisuutta loivempaa
- Erityistä huolta aiheuttaa tavaraliikenteen kuljettajien joutuminen mahdolliseen karanteeniin.
- Sellun ja kartongin tuotanto on kääntynyt hienoiseen kasvuun, kun koronapandemia ja sen hillitsemistoimet lisäsivät hygienia- ja pakkaustuotteiden kysyntää
- Metsäsektorin ja metsäteollisuuden nähdään olevan avainroolissa taantumasta ja Korona-kriisistä toipumisessa. Tämä edellyttää toimintaympäristön kustannuskilpailukyvyistä huolehtimista.
- Sahateollisuus pyrkii korvaamaan kysynnän vähenemistä perinteisissä maissa etsimällä uusia vientimarkkinoita ja asiakassegmenttejä. Tätä varten sahatteollisuus sai neljännessä lisätalousarviossa 700.000€ vuosille 2020-2021.
- Ympäristöministeriön vetämä puurakentamisohjelma sai lisärahaa neljännessä lisätalousarviossa 5.000.000€ vuosille 2020-2022. Rahat kohdistetaan Kasvua ja kehitystä puusta –tukiohjelmaan ja erityisesti sen osaamisen toimenpidekokonaisuuteen sekä julkiseen puurakentamiseen.

Tilannekuva

1.3. Toimiala-analyysi | kriisin vaikutus toimialoihin; TEOLLISUUS, meriteollisuus

- **Yleisnäkymä:** Laivanrakennus ja risteilyliiketoiminta elävät edelleen epävarmuuden aikaa. Koska uusia tilauksia ei tehdä ja vanhoja sopimuksia viivästetään, joutuvat telakat sopeuttamaan toimintaansa, mikä merkitsee lomautuksia, irtisanomisia ja alihankintasopimusten uudelleentarkasteluja. Laivanrakennusliiketoiminnan erityisen rahoitusmallin ja telakoiden laajan alihankintaverkoston vuoksi mm. Finnveran tuki on tärkeää.
- **Tilanteen pitkittyminen:** Risteilyliiketoiminta ei näytä pystyvän aloittamaan paluuta normaaliin alkusyksyllä. Alustilauksia ei ole edelleenkään silti peruttu, vaan kapasiteettia pienennetään vanhoista aluksista luopumalla, joten luottamus palautumiseen on olemassa. Yritysten kassan ja verkoston toimintakyvyn säilyttäminen yli poikkeusajan on tarpeen, jotta yritykset pysyvät globaalisti kilpailukykyisinä.
- **Kysyntä:** Risteilyalusten tilauksia ei ole peruttu, mutta Rauman telakan asiakas irtisanoi koronatilanteeseen vedoten esisopimuksen kahdesta matkustaja-autolautasta. Meyer Turun telakalla risteilyalusten valmistusaikatauluja on viivästetty, mikä heikentää toiminnan tehokkuutta. Uusia tilauksia ei ole näköpiirissä.
- **Työvoima:** Yritykset ovat lomauttaneet ja irtosaneet työvoimaa. Meriteollisuudessa käytetään ulkomaista työvoimaa sekä tuotetaan palveluita, asennuksia ja auditointeja asiakkaan luona. Rajaliikenteen rajoitusten ennakoimattomuus ja epävarmuus hankaloittavat toimintaa varsinaisten rajoitusten lisäksi.
- **Hankintaketju:** Sekä telakoilla että alihankkijoilla on huoli asiakkaidensa maksukykyistä. Mikäli yksi yritys menee asiakkaan maksukyvyttömyyden vuoksi konkurssiin, sillä on vaikutuksia hankintaketjussa molempiin suuntiin. Myös tilausten viivästyttäminen sekä tilauspäättösten siirtyminen voi aiheuttaa kassavaikeuksia.
- **Nouseva uhka:** Risteilyvarustamot eivät näytä pystyvän aloittamaan risteilyjä suunnitelmien mukaisesti alkusyksyllä 2020. Mikäli varustamoiden kyky investoida heikkenee, sillä voi olla negatiivisia vaikutuksia paitsi telakoihin myös Suomen kilpailukykyyn kannalta olennaisen korkean osaamisen (ilmasto-, digi-) teknologian kysyntään.

Tilannekuva

1.3. Toimiala-analyysi | kriisin vaikutus toimialoihin; TEOLLISUUS, digi- ja ohjelmistoala

- **Yleisnäkyvä:** Näkymät kirkastuivat selvästi kesän aikana. Ohjelmistoalalla tilanne vaikuttaa toistaiseksi lähes normalisoituneen. Monella yrityksellä kasvu jäänee kuitenkin vaatimattomaksi tai olemattomaksi. Liikevaihdon supistumista odottaa harvempi.
- **Kysyntä:** Ei päivittynyttä tietoa.
- **Tarjonta:** Ei päivittynyttä tietoa
- **EU-toimenpiteet:** Vihreä ja digitaalinen elvytysstrategia luo uusia mahdollisuuksia alan innovaatiotoiminnalle sekä tarjonnan ja kysynnän vahvistamiselle. Keskustelu Euroopan digitaalisesta suvereniteetista voi vaikuttaa merkittävästi alan liiketoimintaan ja teknologiavalintoihin.
- **Nouseva uhka:** Vientiteollisuuden uhkaava kriisiytyminen voi vaikuttaa merkittävästi alan kysyntään. Sen ja julkisen sektorin investointikyvykkyys digitaaliseen uudistumiseen korona-kriisin jälkeen on iso kysymysmerkki.

Tilannekuva

1.3. Toimiala-analyysi | kriisin vaikutus toimialoihin; TEOLLISUUS, kaivostoimiala

- Kaivokset ovat toimialana toistaiseksi kärsineet poikkeustilanteesta monia muita toimialoja vähemmän
- Raaka-aineiden kysyntää on ylläpitänyt eri maiden ja maanosien erilainen tilanne taudin ja rajoitusten suhteen – Aasiassa teollinen tuotanto on palautunut varsin normaalille tasolle, joten raaka-aineiden kysyntä on jatkunut
- Raaka-aineiden kysynnän kehitys riippuu siitä, miten pandemia ja sen toinen aalto vaikuttavat keskeisten kuluttajamaiden, kuten Kiinan, Intian ja muiden nousevien maiden, talouteen, rakentamiseen ja arkielämään
- Kullan hinta on poikkeusoloissa noussut erittäin korkealle, mikä kertoo yleisestä epävarmuudesta
- Kaivosten toiminnan edellyttämien kulutusosien ja raaka-aineiden saanti on ollut varsin varmaa, joskin toimitusten viivästyksiin on varauduttu
- Ainoa isompi haaste on ollut kansainvälisten asiantuntijoiden maahan saapumisessa, ja tämä tilanne tulee varmaan myös jatkumaan matkustusrajoitusten jatkuessa

Tilannekuva

2.1. Taloustilanteen tarkastelu | Pääviestit taloustilanteesta

Myönteistä kehitystä:

- **Kuluttajien luottamus** palautui kesällä nopeasti, mikä näkyy kulutusaikaisissa ja kestokulutustavaroiden ostoaikeissa sekä asunnonostoa suunnittelevien osuuden kasvuna. Elokuussa virinnyt pelko uudesta tautiaallosta heikensivät luottamusta hieman. Viitteitä pahimman pudotuksen jäämisestä taakse saadaan toteutuneesta liikevaihdon kehityksessä **kaupan ja palvelujen** alalla. Liikevaihdon lasku viime vuoden vastaavasta jaksosta ei ollut enää yhtä jyrkkää heinäkuussa kuin keväällä. Palvelualan yritysten odotukset lähikuukausien myynnistä ovat toiveikkaat ja nousseet selvästi kesän aikana.
- **Rakennusalan** tilanne on parempi kuin keväällä ennakoitiin. Rakennusinvestointeihin ja uudisrakentamiseen ei ole tullut suuria pudotuksia. Asuntomarkkinoilla koronakriisi on toistaiseksi näkynyt vain vähän lomautuksista huolimatta. Asuntojen myyntimäärät (uudet ja vanhat) kääntyivät kesäkuussa lievästi kasvuun.
- Suurten suomalaisten yritysten odotuksiin verrattuna kohtuulliset puolivuotistulokset.
- Kansainvälisesti teollisuustuotannossa on nähty suuria kasvulukuja Euroopassa (mm. Saksa) kevään jyrkästä pudotuksesta toipueissa. Ostopäällikköindeksi sekä ekonomistiarvot ennakoivat talouden elpymistä, mutta hitaasti, mistä on vetoapua Suomen teollisuudelle ja viennille. Elpymiseen liittyy kuitenkin suurta epävarmuutta, esim. USA:n tilanne on yhä synkkä.
→ Muutos aiemmasta tilannekuvasta: elinkeinoelämän ja kuluttajien luottamuksen nousu, kaupan ja palvelujen liikevaihdon laskun pieneneminen, asuntokaupan elpyminen, positiivista signaalia Euroopan teollisuudesta.

Heikkoa kehitystä ja uhkakuvia:

- **Teollisuuden uudet tilaukset** ovat laskeneet voimakkaasti: kesäkuussa 2020 niiden arvo oli 11,8 prosenttia pienempi kuin vuotta aikaisemmin, ja yhtäjaksoinen lasku on jatkunut kuusi kuukautta. Yritykset saivat kesäkuussa uusia tilauksia vuodentakaisista vähemmän kaikilla teollisuuden toimialoilla.
- **Teollisuustuotanto** on laskenut Suomessa vähemmän kuin Euroopassa, minkä vuoksi on uutisoitu Suomen selvinneen muita maita vähimmällä vaurioilla. On huomattava, että tuotantotilastoissa näkyy eri maiden rajoitusratkaisut keväällä, ja Suomessa tuotanto pysyi käynnissä. Investointihyödykkeiden tilaussyklit ovat usein hitaita, minkä vuoksi vaikutukset Suomen teollisuuteen nähtäneen osin viiveellä. Suurten vientiyritysten pitkälle yltäneet tilauskirjat ovat meillä kannatelleet tuotantoa, ja syksyyn liittyy suurta epävarmuutta.
→ Muutos aiemmasta tilannekuvasta: teollisuustuotannon ja uusien tilausten laskun jatkuminen.

Tilannekuva

2.1. Taloustilanteen tarkastelu | vaikutus maailman ja Suomen talouteen

Markkinatilanne: Suomen tilannekuva

- Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan bruttokansantuotteen volyymi pieneni huhti-kesäkuussa 4,5 prosenttia edelliseen vuosineljännekseen verrattuna. Vuoden 2019 toiseen neljännekseen verrattuna työpäiväkorjattu bruttokansantuote pieneni 6,4 prosenttia.
- Sekä viennin (-15,4%) että tuonnin (-10,2%) arvo laski kesäkuussa viime vuoden kesäkuuhun verrattuna. (VM, 7.8.)
- Suomen teollisuustuotannon määrä jäi toukokuussa vain neljä prosenttia vuoden takaista alemmaksi, verrattuna koko EU:n - 21 prosenttiin. Kaikissa muissa EU-maissa tilanne oli huonompi. Suomen tavaravienti on kuitenkin koronakeväänä lähtenyt laskuun, samalla kun teollisuuden uudet tilaukset ja kokonaistyöllisyys ovat alkaneet heikentyä. Palvelualoilla tuotannon menetykset ovat tähän mennessä olleet yleisesti suurempia kuin teollisuudessa. (Etla kuukausiraportti 5.8.)
- Pörssiyritysten odotuksia parempi tulospöytäkirjojen kausi näytti osan yrityksistä kysyneen nopeisiin kustannussäästöihin. Näkymät ovat kuitenkin epävarmat, ja usea yritys on jättänyt antamatta arviotaan liiketoiminnan kehityksestä.
- Pk-yritysbarometrin ennakkotiedot kuvaavat jakautuneesta tilanteesta. Koronakriisi paransi yrityksistä neljänneksen tilannetta; neljännes taas ei usko yrityksen toipuvan ennalleen.
- Keskuskauppakamarin vientiyrityksille tekemässä kyselyssä yli puolet vastaajista pelkää vientinsä laskevan loppuvuonna, ja 18 % yrityksistä ennakoivat viennin putoavan yli 20 %. (24.8.) Matkarajoitukset haittaavat laajalti toimintaa. 41 % uskoo vientinsä kasvavan ensi vuonna.

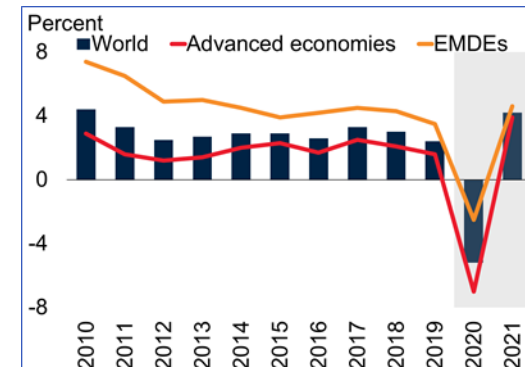
Tilannekuva

2.1. Taloustilanteen tarkastelu | vaikutus maailman ja Suomen talouteen

Vaikutukset maailmantalouteen

- Kansainvälinen valuuttarahasto IMF on ennakoinut koko maailmantalouteen 4,9 prosentin laskua tänä vuonna. Vuodelle 2021 maailmantalouteen ennustetaan 5,4 prosentin kasvua, mikä on 6,5 prosenttiyksikköä vähemmän kuin pandemiaa edeltänyt ennuste. (IMF 6/2020)
- IMF:n mukaan nousevien ja kehittyvien talouksien BKT supistuu tänä vuonna kolmella prosentilla ensimmäistä kertaa vuosikymmeniin. Maapallon väestöstä neljäsosa asuu Etelä-Aasiassa, missä povataan tälle vuodelle usean vuoden peräkkäisen hyvän kasvun jälkeen vaatimatonta 0,1 prosentin talouskasvua, mikä on heikoin tunnusluku sitten vuoden 1961.
- Euroalueen bkt supistui toisella neljänneksellä 12,1% edellisestä neljänneksestä (Q1/2020) ja 15,0% vuoden takaisesta (Q2/2019). Espanjan (-18,5%) ja Ranskan (-13,8%) taloudet putosivat erityisen rajusti edellisestä neljänneksestä. Myös Saksan talous supistui voimakkaasti (-10,1%). (ETLA: Eurostatin ennakkotiedot 6.8.) Euroalueen kasvuennuste vuodelle 2020 on -10,2 % (IMF). Tulevalle vuodelle on toistaiseksi ennustettu 6 % toipumisvauhtia.
- Yhdysvaltojen BKT supistui Q2:lla ennätysellisesti 9,5 prosenttia verrattuna vuoden 2019 huhti-kesäkuuhun. Epidemia kiihtyy yhä.
- Kolmannelle vuosineljännekselle ekonomistit ovat ennakoineet talouden elpymistä, mutta paheneva tartuntatilanne ja matkailurajoitusten kiristyminen vaarantavat elpymisen.
- Saksan teollisuudesta on tullut elokuussa lupaavia uutisia, mm. kemianteollisuuden tilaukset ovat kasvaneet tuotteiden kysynnän käynnistyttyä. Hyvällä käännteellä on laajempaakin merkitystä, koska ala toimittaa laajasti globaalille jalostavalle teollisuudelle. (KL 25.8.)

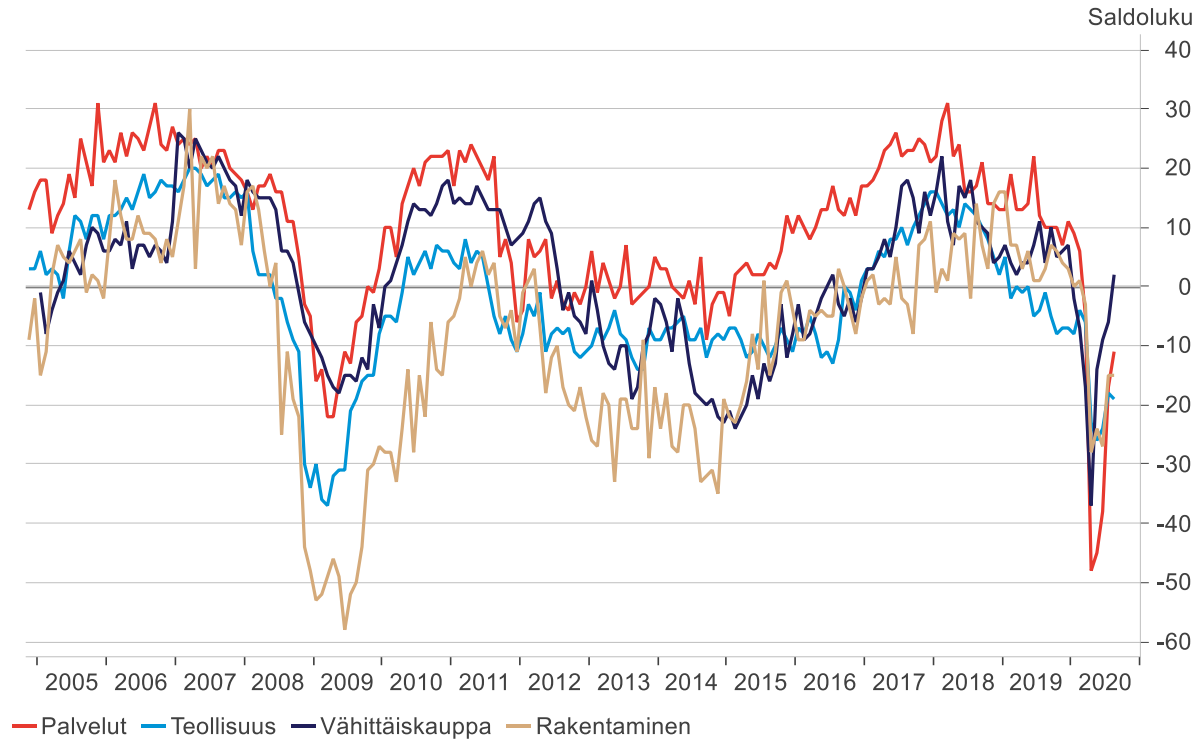

Maailmanlaajuinen talouskasvu

Lähde: [Maailmanpankki](#)

Tilannekuva

2.1. Taloustilanteen tarkastelu | Elinkeinoelämän luottamusindikaattori päätoimialoilla

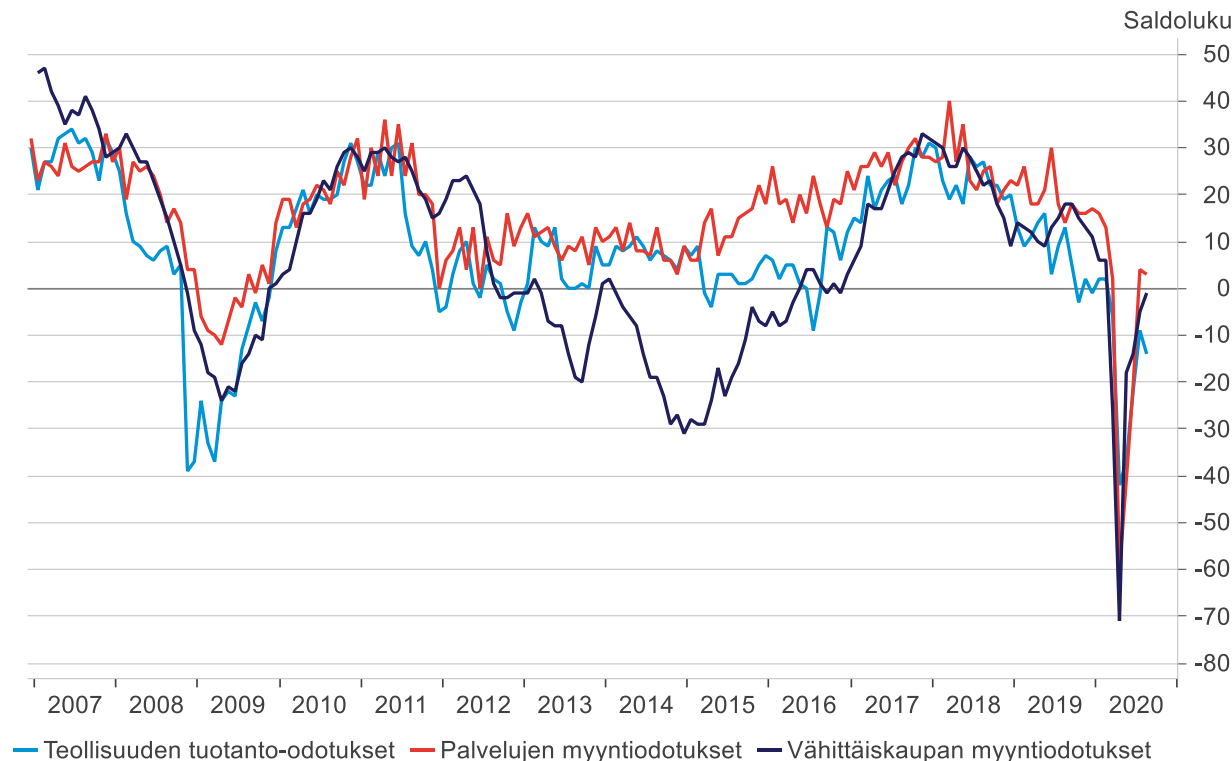
Lähde: EK ja Macrobond.

- Elinkeinoelämän luottamus jatkoi palautumistaan elokuussa mutta vauhti hidastui. Teollisuus, palvelut ja rakentaminen olivat vielä silti miinuksella. Kysely on tehty elokuun alkupuolella, jolloin pandemia alkoi kiihtyä ja epävarmuus kasvaa.
- **Teollisuusyritysten** luottamus pysyi liki ennallaan elokuussa. Uusin saldoluku oli -19. Edelliskuun nousuvauhti tyssäsi.
- **Palvelualan** luottamusindikaattorin saldoluku oli elokuussa -11, mikä on 6 pistettä edellistä korkeampi. Historiallisesti palvelualalla luottamus on ollut keskimäärin positiivinen (13), joten koronan aiheuttama shokki on merkittävä romahdus toimialalle.
- **Vähittäiskaupan** saldoluku nousi jo hienoisesti positiiviseksi (2).
- **Rakentamisessa** luottamuksen vahvistuminen pysähtyi -15:een.

• Seuraava 28.9.

Tilannekuva

2.1. Taloustilanteen tarkastelu | Elinkeinoelämän myynti- ja tuotanto-odotukset seur. 3kk

Lähde: EK ja Macrobond.

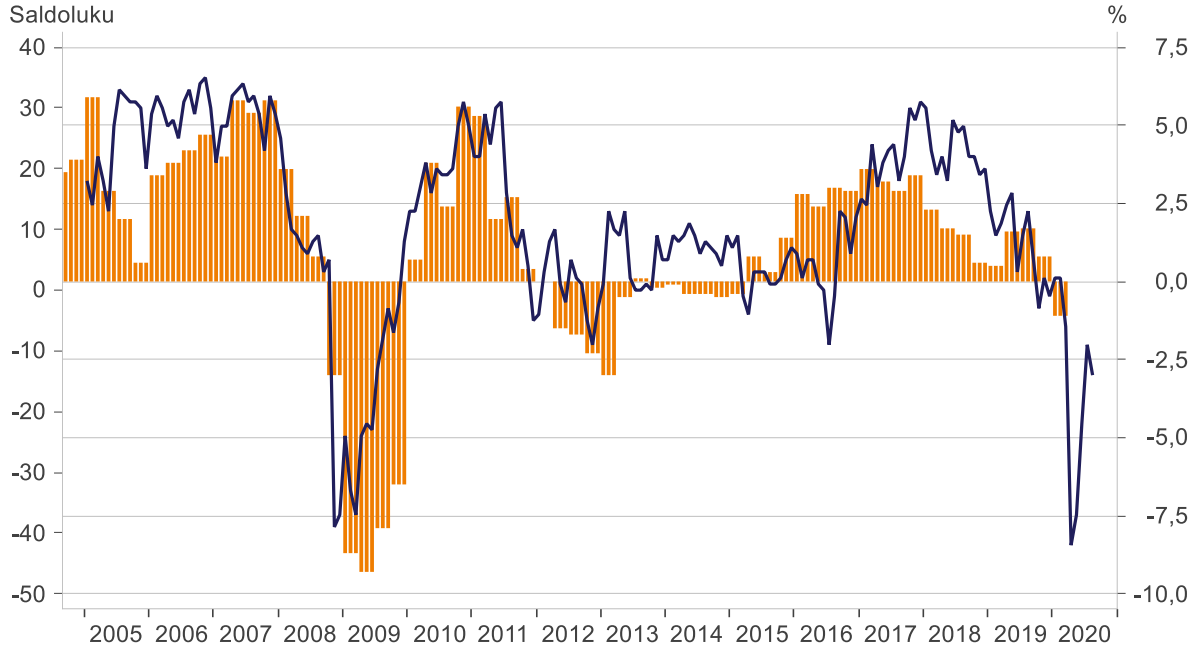
- Odotukset lähikuukausien myynnistä kaupanalalla, mutta teollisuuden tuotanto-odotukset notkahtivat elokuussa.
- **Teollisuuden** lähiajan tuotanto-odotusten saldoluku oli -14, mikä kuvastaa heinäkuun jälkeen heikentyneitä odotuksia.
- **Palvelualoilla** odotukset lähikuukausien myynnistä ovat yhä positiiviset eli odotetaan kasvua, joskin indikaattori laski yhdellä kolmeen.
- **Vähittäiskaupan** myynti-odotusten nousuvauhti hidastui, ja odotukset olivat liki nollassa.

Tilannekuva

2.1. Taloustilanteen tarkastelu | Teollisuuden tuotanto-odotus on ennakoinut BKT:n kehitystä

Elinkeinoelämän luottamus ja toteutunut BKT:n volyymi

■ BKT volyymi, muutos vuodentakaisesta, työpäiväkorjattu, rhs — Teollisuuden tuotanto-odotus, saldoluku, lhs

Lähde: EK, Tilastokeskus ja Macrobond.

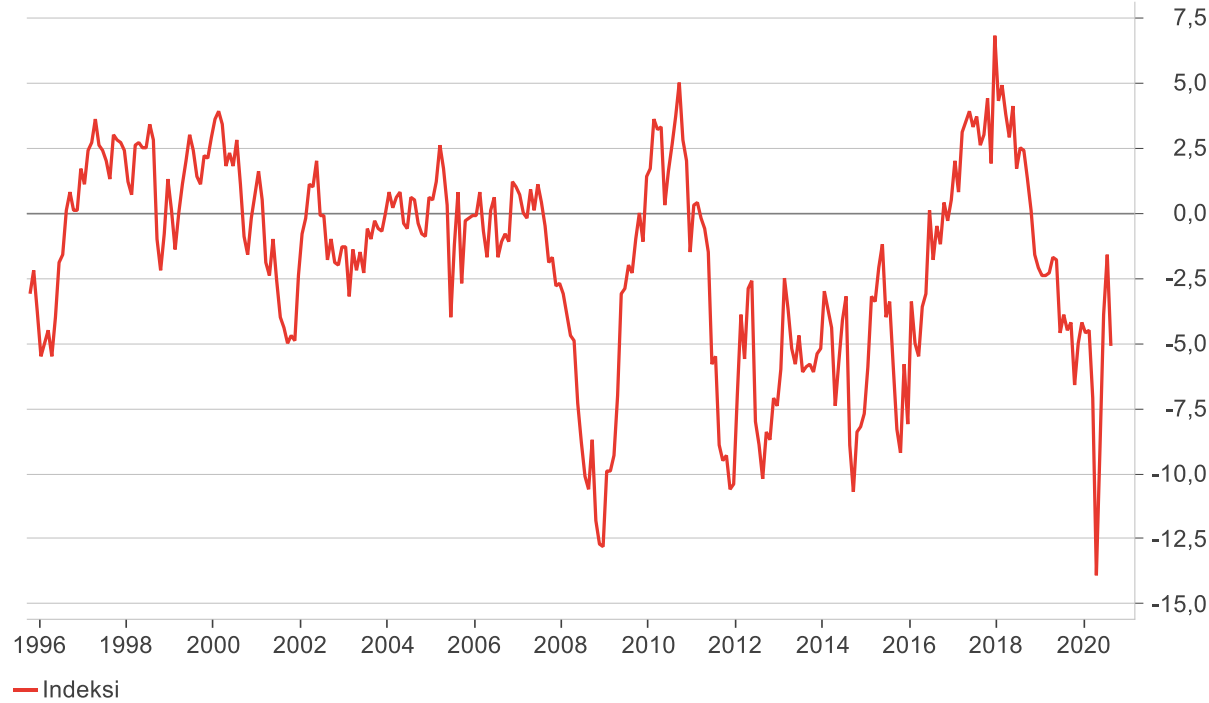
- Teollisuuden 3 kk tuotanto-odotusta voi tulkita ennakoivana indikaattorina BKT:n kehitykselle.
- Siitä on voinut aikaisemmin nähdä suuntaa sekä suhdanteen heikkenemiselle että kääntymiselle parempaan.
- Heinäkuun päivityksen mukaan elinkeinoelämän luottamus on elpynyt selvästi keväästä. Teollisuuden lähikuukausien tuotanto-odotukset nousivat edelliskuukaudesta, mutta tuotannon odotetaan yhä vähenevän. Suurten vientiyritysten pitkälle yltäneet tilauskirjat ovat kannatelleet tuotantoa.

Tilannekuva

2.1. Taloustilanteen tarkastelu | Kuluttajien luottamusindikaattori

Kuluttajien luottamusindikaattori

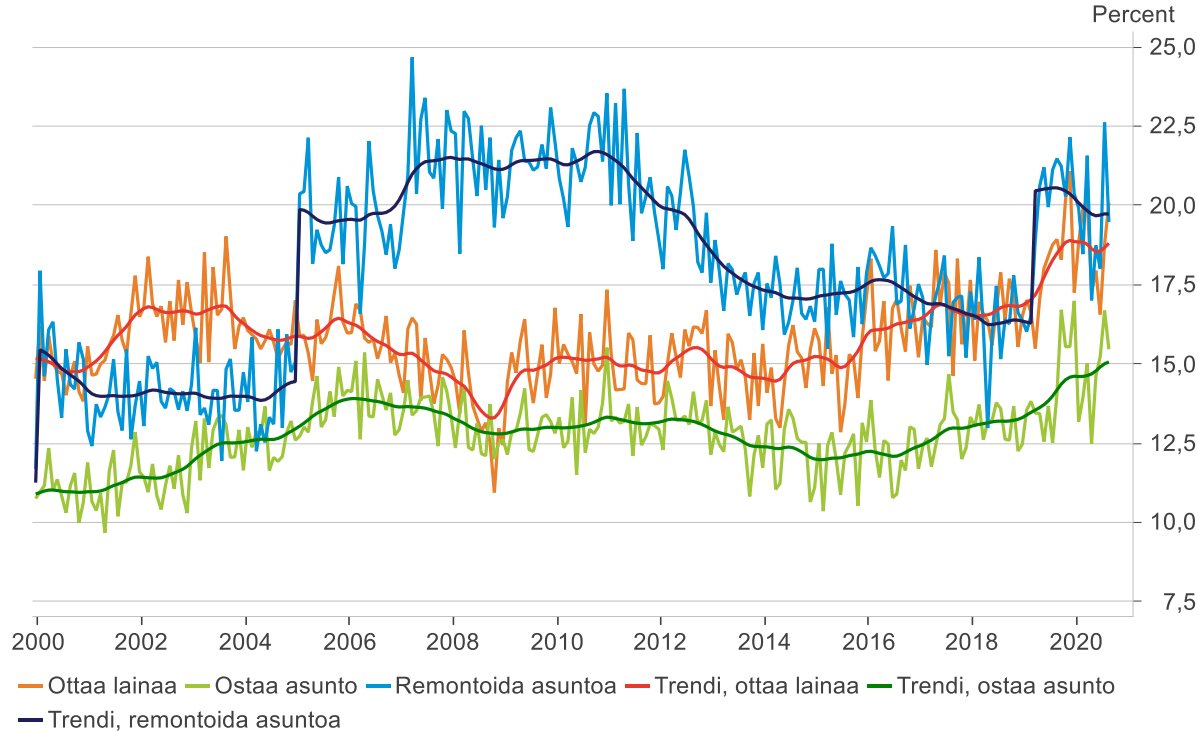
- Kuluttajien luottamus on palautui kesällä nopeasti, mutta kääntyi elokuussa pieneen laskuun. Saldoluku oli -5,1. Vuosi sitten indikaattori -4,5, ja indikaattori on ollut historiallisesti altis nopeille muutoksille.
- Kaikki neljä osatekijää heikkenivät heinäkuuhun verrattuna. Viime vuoden elokuuhun nähden odotukset omasta taloudesta olivat kuitenkin hieman paremmat, ja kulutusaikheet olivat suunnilleen samalla tasolla.
- Kyselynteon aikaan tartuntojen määrä, epävarmuus uuden aallon vakavuudesta ja mahdollisista rajoituksista alkoivat kasvaa.
- Tiedot perustuvat Tilastokeskuksen kuluttajien luottamustutkimukseen, johon vastasi 1.–19.8. 1 083 Suomessa asuvaa henkilöä.
- Seuraava 28.9., 27.10.

* arvio omasta taloudesta nyt, odotukset omasta ja Suomen taloudesta 12 kuukauden kuluttua sekä rahankäyttöaika kestäväroihin seuraavan 12 kuukauden aikana.

Lähde: Tilastokeskus ja Macrobond.

Tilannekuva

2.1. Taloustilanteen tarkastelu | Kuluttajien luottamus, aikeet seuraavan vuoden aikana

- Kuluttajien luottamuksen pieni notkahdus edelliskuusta ei kuitenkaan heikentänyt kuluttajien aikeita tehdä suuria hankintoja.
- Asunnonosto- ja lainanottoaikeet seuraavan vuoden aikana jatkoivat yleistymistään. Aikeet remontoida laskivat hieman, mitä selittää osin kesälomakauden loppuminen.
- Kotitalousvähennyksen enimmäismäärän nosto 2009 tuki remontointien teettämistä, kotitalouksien kulutusta ja palvelujen käyttöä. Sitä laskettiin 2012, mikä näkyy kuviossa remontointiaikeiden hiipumisena.

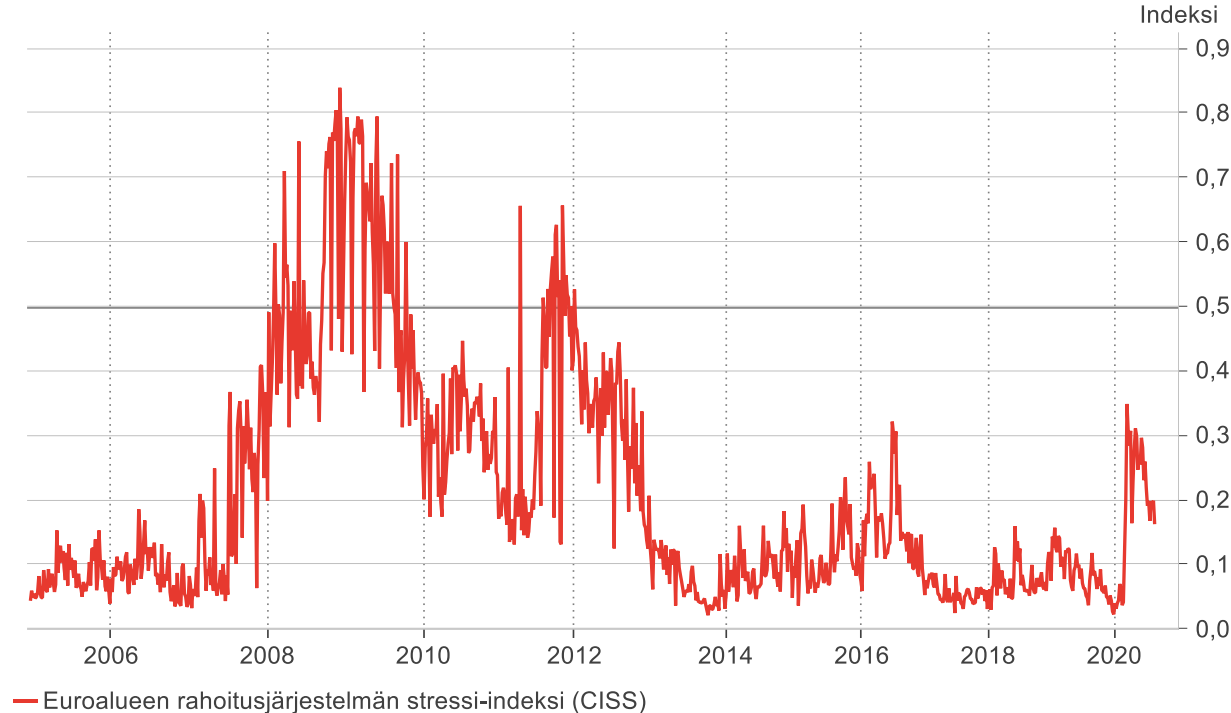
Lähde: Tilastokeskus ja Macrobond.

Tilannekuva

2.1. Taloustilanteen tarkastelu | EKP:n ennakoiva indikaattori: stressi-indeksi

Euroalueen rahoitusjärjestelmän stressi

- **Euroalueen rahoitusjärjestelmän stressi-indeksi*** kuvaa reaaliaikaisesti ns. järjestelmäriskiä ja toimii early warning -indikaattorina.
- Koronakriisi nosti merkittävästi euroalueen stressi-indeksiä, erityisesti Italian talouden ja pankkisektorin riskien seurauksena, vaikka kriisi ei evinnyt rahoitusjärjestelmän kriisiksi.
- EKP:n neuvosto päätti 4.6. lisätä arvopaperiostojen määrää 750 miljardista eurosta 1 350 miljardiin euroon ja pidentää osto-ohjelmien aikaa vähintään ensi vuoden kesäkuun loppuun.
- Toimella EKP rauhoitti markkinoita ja varautuu siihen, että taloudellisten vahinkojen korjaaminen on aiempaa arvoitua hitaampaa.
- Pankit ovat tehneet luottotappiovarauksia, mutta toteutuneissa luottotappioissa ei ole toistaiseksi nähty kasvua.
- Rahoitusjärjestelmän tilanne on vakaa.

* Yhdistelmäindikaattori päivittämisen markkinadatan pohjalta (esim. osake, bondit, rahamarkkina, pankit).

Lähde: EKP ja Macrobond.

EU:n elpymissuunnitelma ja rahoituskehykset (MFF)

- Eurooppa-neuvosto sai sovun 21.7. Brysselissä EU:n elpymispaketista. EU:n elpymispaketti sisältää EU:n monivuotisen rahoituskehysten (MFF) vuosille 2021-2027 sekä EU:n uuden elpymisvälineen (Next Generation EU, NGEU). Tavoitteena on vauhdittaa EU-jäsenmaiden talouksien uudelleen käynnistämistä ja Euroopan elpymistä koronaviruksen seurauksista.
- EU:n elpymiskokonaisuus on yhteensä 1 824 mrd. euroa. EU:n rahoituskehysten (MFF) kokonaistaso on sovun myötä 1 074 miljardia euroa. EU:n väliaikaisen ja kertaluonteisen elpymisvälineen koko on 750 miljardia euroa, josta 360 miljardia rahoitetaan lainalla ja 390 miljardia avustuksilla.
- EU:n elpymisvälineen (NGEU) keskeisin osa on elpymis- ja palautumistukiväline (RRF), joka on vajaa 90 prosenttia koko EU:n elpymisvälineestä. RRF:n tarkoituksena on vahvistaa elpymistoimien suuntaamista koronaviruksen vaikutuksiin sekä edistää EU:n taloudellista, sosiaalista ja alueellista koheesiota parantamalla palautumiskykyä, vähentämällä koronaviruksen sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia sekä edesauttaa digitaalista ja vihreää ”kaksoissiirtymää”. NGEU ja MFF sisältävät yleisen ilmastolinjaustavoitteen 30 %.
- Kansalliset elpymis- ja palautumissuunnitelmat suuntaavat kunkin EU-jäsenmaan elpymistoimia. Näissä esitetään kyseisen jäsenvaltion uudistus- ja investointisuunnitelma vuosiksi 2021–23.
- Kansallinen valmistelu on käynnistynyt ja Suomen alustava elpymis- ja palautumissuunnitelma toimitetaan komissiolle lokakuun puolivälissä. Kansallisten suunnitelmien ovat valmiina viimeistään 30.4.2021.

Neuvoston tulevat kokoukset

- Saksan pj-kausi on lähtenyt vauhdikkaasti käyntiin. Syyskuun aikana **KIKY-ministerit** kokoontuvat keskustelemaan sisämarkkina- ja teollisuuspolitiikka-aiheista 18.9 ja tutkimusasioista 29.9. Syyskuussa järjestetään myös **matkailuministerien kokous** sekä korkean tason **koheesiotapaaminen**.

Kansainvälinen yhteistyö (Kiina, Yhdysvallat, Venäjä)

- Suomen vienti Kiinaan on laskussa. Samalla kaupan alijäämä on kasvamassa tuonnin pysyessä vahvana ja kiinalaisten Suomeen matkailun ollessa seisoksissa.
- Kiinassa paikan päällä toimiviin suomalaisyrityksiin korona on vaikuttanut epätasaisesti. Osa yrityksistä näyttää pääsevän tänä vuonna hyviinkin tuloksiin, mutta monien osalta näkymät ovat epävarmat.
- Liiketoimintaa on osaltaan haitannut matkustuksen rajoitukset. Kiinassa oleskeluluvan omaavat suomalaisyritysten edustajat ovat pääsemässä takaisin maahan. Suomesta käsin Kiina-liiketoimintaa tekeville yrityksille ja henkilöstölle matkustusrajoitukset aiheuttavat edelleen merkittävän haitan.
- TEM on käsitellyt Suomen ja Kiinan kaupan haasteita ja mahdollisuuksia kiinalaisviranomaisten kanssa käydyissä keskusteluissa, ja Business Finland yhdessä muiden Team Finland-toimijoiden kanssa on tukenut yritysten liiketoiminnan kehittämistä Kiinassa.
- USA:n ja Kiinan väliset ristiriidat jatkavat kärjistymistään. Tämä on epävakauttava tekijä maailmantalouden ja -kaupan palautumisen kannalta ja lisää kansainvälisen kaupan riskejä myös suomalaisyritysten kannalta.
- Suomen vienti Yhdysvaltoihin on laskussa. Vuoden toisella neljänneksellä Yhdysvaltojen BKT supistui ennätyksellisesti 9,5 prosenttia verrattuna vuoden 2019 huhti-kesäkuuhun. IMF ennustaa Yhdysvaltojen BKT:n supistuvan tänä vuonna 6,6 prosenttia. Yhdysvaltojen heikentynyt taloustilanne heijastuu eri puolille maailmaa ja aiheuttaa haasteita myös monille suomalaisyrityksille.
- Suomen vienti Venäjälle on laskussa. Venäjän BKT:n arvioidaan supistuvan tänä vuonna 5-8 prosenttia. Venäjän heikentynyt taloudellinen tilanne lykäänee monia venäläisinvestointeja. Suomalaisyritysten on hankala solmia uusia kauppvoja matkustusrajoitteiden aikana.

Tilannekuva

2.3. Energiamarkkinat | Energiahuollon tilannekuva 15.6. (Ei päivitystä)

1. Energiajärjestelmä ja -markkinat toimivat normaalisti

- Energiajärjestelmä on toiminut globaalisti, Euroopassa ja Suomessa normaaliin tapaan.
- Energiantuottajien taloudelliseen tilanteeseen vaikuttavat energiatuotteiden jonkin verran alentunut kysyntä, alhaiset hinnat ja asiakkaiden mahdolliset maksuvaikeudet.
- Suomelle tärkeää on, että energiahuollon tarvitsemat tavara-, palvelu- ja henkilöstöresurssit voivat liikkua rajojen yli myös oloissa, joissa liikkuvuutta on muuten rajoitettu Suomessa ja EU:ssa.

2. Energiatuotteiden hinnat ovat alhaiset

- Globaali fossiilisten polttoaineiden ylituotanto (öljy, maakaasu) suhteessa alentuneeseen kysyntään on johtanut hyvin alhaisiin näiden tuotteiden hintoihin globaalisti. Esimerkiksi öljyn hinta on useita kymmeniä prosentteja alempana kuin ennen kriisiä. Maakaasun kulutus voi IEA:n mukaan laskea tänä vuonna 4 %, joka on suurin pudotus historiassa. Myös maakaasun hinnat eri markkinapaikoilla eri puolilla maailmaa ovat olleet erittäin alhaiset. Myös leuto sää on vaikuttanut kulutukseen.
- Kansainvälinen energiajärjestö IEA ennakoii, että globaalisti energiankulutus laskee 6 % vuonna 2020. Tästä syystä myös kasvihuonekaasupäästöjen syntyminen energiasektorilla vähenee.
- Aleneva energiankulutus ja matalat hinnat vähentävät investointeja erityisesti fossiilisiin polttoaineisiin. Koronakriisi on vähentänyt erityisesti liikkumiseen käytettäviä polttoaineita, eli erityisesti öljynkulutusta.
- Suomessa sähkönkulutus on ollut alkuvuonna noin 2 % alemmalla tasolla kuin 2019. Sähkön pohjoismainen systeemihinta ja Suomen aluehinta ovat olleet hyvin alhaisella tasolla mm. suuren tuulisuuden ja hyvän vesivoiman saatavuuden vuoksi.

3. Lämmityskaudella 20/21 on odotettavissa turpeen käytön kasvua metsäteollisuuden sivutuotteiden saatavuuden heikkenemisen vuoksi

- Metsäteollisuuden tilanteen kehittymisestä riippuu, kuinka paljon ensi talvena korvataan sivutuotepuuta turpeella lämpölaitoksilla.

Työ- ja elinkeinoministeriö seuraa Huoltovarmuuskeskuksen tilannekuvan kautta laajasti yhteiskunnan eri toimintojen huoltovarmuutta.

Seurattavat toimialat:

• Kansainvälinen ulottuvuus	• Energiahuolto	• Elintarvikehuolto	• ICT-ala
• Teollisuus	• Finanssi-sektori	• Vesihuolto	• Vartiointiala
• Logistiikka	• Terveysthuolto	• Media	• Kolmassektori ja järjestöt

Huoltovarmuuden yleiskatsaus 28.8.

Varsinainen huoltovarmuuden yksityiskohtainen tilannekuva on julkisuuslain 24.1 § 8k. nojalla luottamuksellista.

- Kevään 2020 aikana koronaviruksen välittömät vaikutukset kohdistuivat eniten terveydenhuoltosektoriin, logistiikkaan ja osin elintarvikesektoriin (hamstraus). Merikuljetuksia ja henkilösuojainten hankintaa koskien tehtiin toimenpiteitä, ja niitä sopeutetaan vastaamaan pandemian eri kehitysvaiheisiin. Merikuljetusten tuki-instrumentti siirtyi heinäkuun alussa Huoltovarmuuskeskukselta Traficomille. Elintarvikesektorin tuotanto toimii lähes normaalisti lukuun ottamatta food service sektoria, jolla on edelleen ongelmia tuotteiden kysynnän laskusta johtuen.
- Sisärajatarkastusten osittainen palauttaminen EU-alueella heijastuvat yritysten varautumiseen (24.8.2020 alkaen), etenkin logistiikassa.
- ICT-alan raportit ovat nostaneet esiin lisääntyvän tietojenkalastelun, haittaohjelmien levittämisen sekä muun verkkoympäristössä tapahtuvan rikollisen toiminnan, joka on lisääntynyt entisestään kesän aikana.
- Mekaanisen metsäteollisuuden tuotantomäärien alamäki on jatkunut huhti-kesäkuussa. Puukauppa on elpynyt hitaasti elokuun alussa.
- Kriisin vaikutukset huoltovarmuuteen riippuvat pitkälti edelleen epidemian kestosta, talousvaikutuksista sekä elinkeinoelämän toimintakyvystä. Joihinkin kriittisiin materiaaleihin ja komponentteihin liittyvät saantihäiriöt tulivat todennäköisesti edelleen jatkumaan johtuen tuotannon alasajosta ja kuljetusten viivästyemisestä.
- Monella sektorilla suunnitellaan toipumisstrategioita ja pandemian jälkeisiä toimintamalleja, joista esimerkiksi finanssisektorin toimijoiden varautumista kehitetään edelleen laatimalla toimialakohtaisia suunnitelmia maksu- ja arvopaperijärjestelmien, toimintojen ja tietovarastojen osalta.
- Huoltovarmuuskeskus seuraa pandemian kehitystä yhdessä eri toimijoiden kanssa, koska myös tul evaisuuden huoltovarmuus rakentuu toimivien, kansainvälisten markkinoiden ja arvoketjujen varaan.
- [Sosiaali- ja terveydenhuollon suojavarusteiden tilannekuva HVK:n www-sivulla.](#)

